

Nummer 1

1954

Årgång 5

Glad Påsk!

Pris 75 öre

CVA Känning: 11. CVA år 1945
 CFA personalträff
 Glad stämning på Radio-fest
 CFA-visan
 Öi:s hörna
 Styrelser och funktionärer
 "Hälskrivande" maskin ersätter
 välskrivande bokhållare
 Den erkända arbetslöshetskassan
 Driftvärnet
 Social verksamhet - hemhjälp-
 verksamhet
 Säkerhetstjänsten
 Doktorn har ordet
 Balk-Johan 50 år
 Företagsnämnden
 Papper, papper...
 Skyddsingenjören
 Samarbetskommittén: Organiserade
 personalen har startat begravningskassa
 Sparklubben ger sommaresemester
 Några påskseder

Ett steg i rätt riktning

En kväll i februari hölls ett sammanträde i FCPF:s lokal i Folkets hus. "Stöd åt Bergtrollet" var kvällens paroll. Inom samarbetskommittén för FCPF avd. 52, FCTF avd. 107 och SAF avd. 25 hade personaltidningsfrågan diskuterats. Resultatet blev att en kommitté tillsattes för att tillsammans med Bergtrollets red. utarbeta ett arbetsprogram för tidningens fortsatta verksamhet. Man ansåg i främsta rummet att genom lämpligt stöd bidra till att ett rikhaltigt textmaterial kunde ställas till red:s förfogande.

Vid sammanträdet penetrerades både ekonomiska och andra spörsmål och många goda förslag kom fram. Vi hoppas och tror, att sammanträdet så småningom skall ge återsken i Bergtrollets spalter.

Den tillsatta kommittén kommer att vara bunden till redaktionen och Bergtrollets redaktion får därigenom en utomordentligt god förstärkning. Vi hälsar följande välkomna, att dela våra sorger och bekymmer!

För FCPF: Karl-Axel Jansson och Tore Ekman.

För TBV och FCTF: Ebbe Larsson.

För FCTF: K. O. Sundvall.

För SAF: Gunnar Fried.

—//—

PRESSTOPPNYTT!

Tillägnad

Balk-Johan

på hans ofrånkomliga 50-årsdag
av gamla och nya
styrelsekamrater

Människan är ibland, liksom zebran,
ett randigt djur, fast skillnaden är den att ränderna
går ofta ur.

För den vars röda själ har bleknat
kan det vara bra

att vid lämpliga tillfällen en röd
skjorta på sig ta.

Men tycks färgen alltför röd så att
samvetsqual Du fått

så pryd Din röda skjorta med en slips
i gult och blått.

Men passar inte färgen längre

så har vi en bön:

Byt ut Din skjorta, men välj då
en som är grön.

Säkert passar slipsen bättre då
och Din själ får frid

under de många nya betesår vi önskar Dig
i Din levnads tidpunkt.

kvällen före
T. W.

—//—

BERGTROLLET gratulerar

CVA

60 år:
Severin Holm avd 370 5/8

50 år:

John Eriksson avd. 290 25/5
Gunnar Björklund avd. 611 23/6
Nils Lifvendahl avd. 503 24/6
Karl Albertsson avd. 612 30/7

CFA

50 år:
Ruth Broman 20/5

BERGTROLLET

Personaltidning för CVA och CFA,
Arboga

Redaktör: John Eklöf, avd 270 P, tel. 190

Redaktionskommitté:

Karin Bolin, Hugo Dahlström, Ebbe
Larsson, John Steen, Karl-Axel Jansson,
Tore Ekman, K. O. Sundvall och
Gunnar Fried.

CVA känning

Flygdirektör Otto Dahlin fortsätter här nedan sin artikelserie

11. CVA år 1945

Uppsättningen jan.—april.

När året började var, som berättades i föregående kapitel, endast monteringshallen tagen i bruk, och där reparerades delar till flygplan J 22. Sammanlagt hade CVA endast 41 anställda.

Vaktbyggnaden var färdigbyggd och togs i bruk i januari. Där, vaktförmanen Harry Söderström flyttade in i 2-rumslägenheten; alla övriga utrymmen blev kontor. Väntrummet i nuv. läkarettakning blev expedition inkl. telefonväxel; styresmannen fick det södra och verkstadskamreraren det norra mottagningsrummet som tjänsterum. CVA förste kamrer var civilekonom Bo Thörnholm, som började den 1 februari 1945. I nuv. vaktrum installerade sig personalavdelningens föreståndare Folke Ericsson jämte kassörskan, fru Greta Lifvendahl. Gavellägenheten, avsedd som bostad åt sjuksyster, reserverades för syster Stina, FFVS, som tillhörde dem, som förklarat sig villiga att flytta till CVA. I väntan på henne blev lägenheten tjänsterum åt ingenjör Erik Ejert och kapten Sven Hamn.

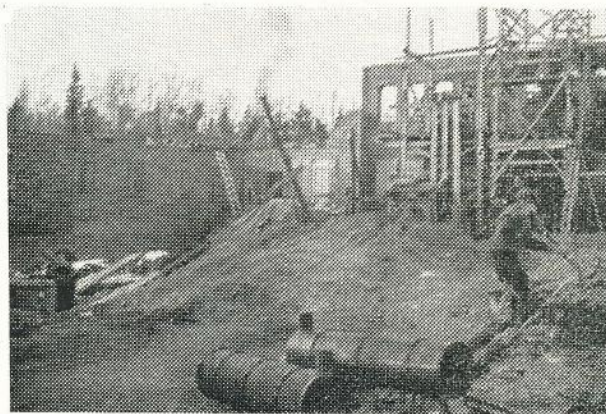
Den 18 januari landade det första flygplanet J 22 för översyn; den 12 mars kom nästa och därefter kom flygplanen tätare och tätare, dels flygande för översyn och dels pr järnväg för reparation. Det första flygplanet var klart för leverans den 26 april, 4 dagar före planerad tid. Det hade då kontrollflugits av från FFVS lånade provflygaren Ulf Dahlquist. D. anställdes senare vid CVA. Trafikledare var ingenjör Arne Rydeborg och åt honom ordnades "Arbogatorn" i monteringshallens lanternin.

Personalutökningen under årets första månader var ringa; avvecklingen vid FFVS avvaktades. Den 1 maj 1945 hade CVA sammanlagt 74 anställda. Av de under jan.—april nytillkommande äro följande år 1954 kvar vid CVA:

Tidpunkt	Namn	Befattning
1/2	Nils Edvardsson	Förrädsarbetare
7/2	Arne Hultman	Sadelmakare
19/2	Arne Rydeborg	Kontrolling
1/3	Stig Larelius	Konstruktör 2. kl.
1/4	Karl Dahlbom	Förman
1/4	Erik Larsson	Planeringsing.
1/4	Folke Larsson	Flygplansmontör
1/4	Lise-Lotte Myhrberg	Kontorsbiträde
1/4	Gunnar Seth	Konstruktör 2. kl.
1/4	Rune Sirby	Verkmästare
1/4	Edvard Tångne	Brandmästare
12/4	Max Gustavsson	Nattvakt
15/4	Charles Fernsten	Avsynare
15/4	Anders Thuresson	Hjälpmontör
17/4	Åke Larsson	Yngre arb.
17/4	Olof Norman	Yngre arb.

Byggnadsarbetena fortskredo. Ovan jord voro garage och brandstation färdiga i april 1945.

Enligt byggnadsplaneringen skulle administrationsbyggnaden färdigställas till den 1 juni 1945 och mässen till den 1 juli. Skjutbanan skulle vara färdig den 15 juni. Väsentliga delar av berganläggningen skulle bli färdiga för inflyttning under juli. Under årets första månader tydde allt på att detta byggnadsprogram skulle kunna hållas.

Administrationsbyggnaden under uppförande.
Fotot taget den 16 januari 1945.

Under februari närmade sig utsprängningsarbetena i berget sin fullbordan. Hela utsprängningen hade skett med utgångspunkt från CVA-infarten och närmade sig mer och mer med CFA-infarten. Tidigt på morgonen lördagen den 10 februari 1945 inträffade en i CVA-bergets utsprängningshistoria stor händelse. Då genomsträngdes *inifrån* bergslänten vid nuvarande CFA-infarten. Många av entreprenörens anställda hade samlats vid Kungsörsvägen för att åse evenemanget. Sprängsalvan gick, och man såg hur bergpartiet liksom kokade och svällde, därefter inhöljdes allt i rök-moln. Så lättade röken, och så småningom kunde ljus skönjas *inifrån* berget. Enligt bergsmannased sköts svensk lösen; knalldosor hade utlagts. Som förste man klättrade gruvfogden Schön in, medan övriga fick vänta tills besiktning och skrotning skett. Efter ett par dagar var det något av sensation att kunna gå in i berget genom en ingång och ut genom en annan.

Då utsprängningarna slutförts, kunde den genom tunnlarna gående transportbanan för sprängmassor rivas, vilket innebar bl. a. att golv i berörda tunnlar kunde läggas. I stort sett började flygverkstaden i berget "taga form". Entreprenörerna för värme, ventilation, vatten och avlopp samt elinstallationer började att komma igång med sina resp. arbeten, och som ovan nämnts föreföll det riktigt, att väsentliga delar av berget skulle kunna vara färdiga att tagas i bruk den 1 juli. Detta, likaså att administrationsbyggnaden skulle vara färdig den 1 juni, harmoniserade väl med FFVS avvecklingsprogram. Enligt FFVS planering skulle J 22-produktionen, som omfattade sammanlagt 198 flygplan, vara slutförd den 1 juli. Under alla förhållanden måste hela FFVS-avvecklingen vara slutförd senast den 1 oktober 1945, då hyresavtalet med AB Aerotransport utgick.

Förutsättningarna för att CVA skulle kunna mot-taga FFVS personal med färdiga arbetslokaler samt även att förräds- och lagerutrymmen skulle finnas för FFVS-materiel syntes således goda.

Men det blev inte så!

FFVS avveckling.

Den arbetskonflikt, som uppstod mellan verkstadsföreningen och metallindustriarbetareförbundet, och som utmynnade i strejk, vilken började i februari 1945, kullkastade helt det ovan skisserade programmet. Konflikten berörde många av FFVS underleverantörer, vilket medförde, att FFVS icke fick möjlighet att montera de 18 sista i serien ingående flygplanen på grund av brist på delar. Ett avbrott i produktionen skulle således bli följden, vilket skulle innebära permitteringar under tid som var beroende på strejkens varaktighet. Dessutom uppstod osäkerhet om AB Aero transports byggnader skulle kunna utrymmas före den 1 okt.

Efter utredning beslöt flygförvaltningen, att uppdrag skulle lämnas CVA att fullfölja FFVS tillverkningsprogram, d. v. s. de 18 sista fpl J 22 skulle färdigställas vid CVA, och att FFVS verksamhet skulle avvecklas i samband med att för CVA avsedd personal överflyttades. Vid FFVS skulle efter den 1 juni 1945 endast bibehållas organisation för förräds- och reparations-tjänst jämte nödvändig administrativ organisation. Fr. o. m. 1 juli 1945 skulle FFVS funktioner helt övertagas av CVA.

Uppsättningen maj—dec.

Vid CVA medförde strejken stora förseningar i byggnationen beroende på uteblivna leveranser av materiel till entreprenörerna. Den enligt ovan planerade tiden, 1 juli, för färdigställande av lokaler i berganläggningen ersattes med "ca 6 månader efter strejkens slut", alltså en obestämd tid.

Den tidigare lagda överflyttningen av FFVS till CVA i kombination med byggnadsförseningarna, särskilt rörande berganläggningen, vållade stora problem. Arbetsplatser för FFVS-personalen måste emellertid ordnas och därvid i första hand monteringsutrymmen för flygplan. En rensning av monteringshallen måste ske, vilket innebar att de år 1944 provisoriskt ordnade arbetsplatserna för filare, plåtslagare m. fl. måste bort och likaså de i hallen inrymda förråden.

Garaget blev materialförråd och smörjhallen målareverkstad; de bilar som överfördes från FFVS kom under tak i brandstationen. I brandstationens övervakning inrymdes planering och ritkontor samt i gavelrummet instrument- och elverkstad m. m.

Beslut fattades av flygförvaltningen, att tunnel IV snarast skulle iordningställas samt dessutom skulle omklädnads- och tvättrum ordnas i den del av tunnel II som låg närmast P-tunneln. Entreprenörerna igångsatte omedelbart dessa arbeten.

Redan i maj började järnvägsvagn efter järnvägsvagn anlända till Arboga med material, flygplandelar, maskiner, verktyg, jigger, arbetsbänkar, möbler m. m. från FFVS. Vid CVA togs varje tillgängligt utrymme i anspråk; lador och skjul vid Äsby, Igelsäter, Zakrisberg och Karlslund fylldes från golv till tak. Den byggnad som nu är Arboga Flygklubbs hangar fullpropades med J 22-delar. Mycket placerades utomhus med eller utan presenningar. Maskiner inhöljdes och inklämdes på byggnadsplatserna i berget i väntan på att de avdelningar, för vilka maskinerna voro avsedda, skulle bli färdigbyggda.

Personalöverflyttningarna från FFVS skedde huvudsakligen under maj—juli 1945, under vilken tid sammanlagt 147 FFVS-anställda började vid CVA.

För huvudparten av tjänstemännen var arbetsplats-

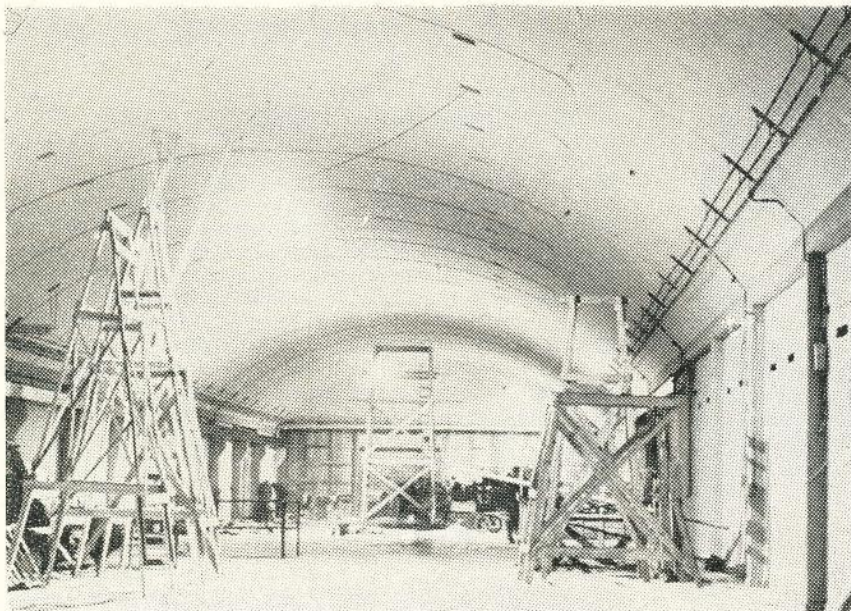
Jaktflygplan J 22.

frågan löst genom att administrationsbyggnadens huvuddel var klar för inflyttning den 4 juni. Flygelbyggnaden var emellertid ej färdig, varför ritkontor inhyestes i de utrymmen bokföringsavdelningen nu har, planeringsavdelning i nuvarande personalavdelningens lokaler och förräds kortföring i förrädsförvaltarens nuvarande expedition. Telefonväxel placerades i väntrummet innanför ingången. Flygelbyggnaden blev färdig först i november. Vaktbyggnaden frilades den 1 juni för de ändamål, var till den var avsedd.

Samtlig verkstadspersonal fick i avvaktan på iordningställandet av tunnel IV sina arbetsplatser i monteringshallen. Det första av de 18 fpl J 22, som CVA i samband med FFVS avveckling åtagit sig att färdigställa, levererades den 20 november 1945. Hela serien var färdiglevererad den 21 mars 1946.

Byggnadsentreprenörernas arbeten i tunnel IV avancerade med stora svårigheter. Den tidigare nämnda verkstadskonflikten inom metallindustrin löstes visserligen i juli, men avsevärd tid behövdes givetvis, innan leveranser kunde erhållas. Den 1 september hade dock arbetena kommit så långt, att CVA kunde börja med uppsättning av maskiner, jigger m. m. De första från CVA som stadigvarande började arbeta i berget, alltså CVA bergspionjärer, voro Gustav A. Johansson (Balk-Johan) och Birger Haglund.

Tunneln var i båda ändar med provisoriska brädväggar avskild från de båda längsgående tunnarna, som fortfarande voro byggnadsplatser. Värme och ventilation voro givetvis igång, dock i många avseenden provisoriskt. Pannorna tändes för första gången den 17 juni. Hissen för bränsletransporterna var mycket försenad. Då CVA under den rådande bränslebristtiden var helt hänvisad till ved, kunde inte transportfrågan lösas på annat sätt än att ordna vedgård i P-tunneln. Härifrån kördes veden på skottkärror in i värmecentralen och lyftes för hand upp på och kastades sedan ner i pannorna. Först den 7 maj 1946 var hissen färdig och normal vedtransport kunde ske. Maskinmästare Alf Hedlund anställdes vid CVA den 1 oktober 1945 efter att dessförinnan under 8 månader varit flygförvaltningens kontrollant vid installationerna av värme, ventilation, vatten, avlopp m. m. Ventilationen av tunneln vållade mycket besvär. Byggnadsarbetena i övriga tunnlar förorsakade flera gånger att luften blev så starkt dammbemängd, att arbetet måste avbrytas. Det hände att man inte kunde se från ena tunneländan till den andra. Belysningsinstallationen blev avsevärt försenad. Den 1 september fanns endast tillgång till 12 blandljuslampor för tunneln. 1 oktober kom ytterligare

Tunnel IV börjar bli klar för inflyttning.
Fotot taget i augusti 1945.

20 st. Då inga glober kunnat erhållas, försågs glödlamporna med provisoriska pappskärmar. Tryckluftanläggningen var försenad och kom igång först den 14 nov. Till dess köptes luft från AB Arbogaarbetena. I väntan på att toaletterna i berget skulle bli färdiga byggdes ett skjul med torrtoaletter som placerades på skogsslänten utanför bergsinfarten. Omklädnads- och tvättrummet i tunnel II togs i bruk med provisoriska tvättrännor.

Trots alla svårigheter kommo flygplansarbetena i tunnel IV igång redan i början av september. Tunnel IV blev emellertid den enda tunnel som kunde tagas i bruk under 1945. Överallt gjorde sig byggnadsförseningarna kännbara.

Torpet Haga. Här byggdes motorprovbyggnaden.
Fotot taget den 31 juli 1944.

Ovan jord började på hösten 1945 uppförandet av motorprovbyggnaden. Entreprenör var Nya Asfalt AB, Stockholm. Exakt på byggnadsplatsen låg igelsätters-torpet Haga.

Mässen trädde i funktion den 1 juli 1945 med källarmästare Bengt Wallin som innehavare.

Busstrafiken Arboga—CVA startade den 15 oktober sedan TGOJ på grund av rådande gummiransonering genom flygförvaltningen erhållit däck och slangar.

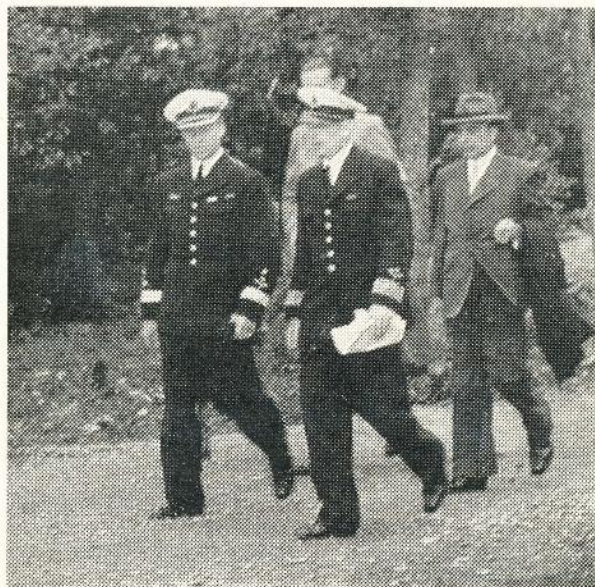
Trots förseningarna i färdigställande av verkstadslokaler kunde personalstyrkan ökas, så att CVA den 31 december 1945 sammanlagt hade 363 anställda, alltså ett avsevärt steg framåt i uppsättningsprogrammet. Före CVA hade personalen haft anställning resp. varit bosatta enligt följande:

	tjm	koll
FFVS	69	66
CVM och CVV	4	23
Flygflottiljer	5	8
Arboga med omnejd	35	46
Övriga orter	16	91
	129	234

Redan år 1944 och ännu mera under år 1945 trädde problemet löner kontra levnadsomkostnader i Arboga i förgrunden. Därmed kommer att berättas i ett kommande kapitel.

Invigning av CVA.

Den 17 augusti 1945 ägde en enkel invigningsceremoni rum. Souschefen, generalmajor Nils Söderberg, anlände med flygplan tillsammans med verkstadsdirektör Peter Koch. All personal samlades utanför administrationsbyggnaden. Arboga stad representerades av stadsfullmäktiges ordförande, disponent Anders Göransson, drätselkammarens ordförande, riksdagsman Ivar Anderson, kommunalborgmästare Daniel Ekelund och stadsingenjör Eric Narsjö. I sitt invigningstal berörde souschefen anledningarna till varför den nya centrala flygverkstaden kom till Arboga och uttalade sin uppskattning av att Arboga tagit väl emot verkstaden och dess personal. Han uttryckte sin förhoppning att CVA skulle fylla en betydelsefull plats i flygvapnets tjänst samt förklarade verkstaden invigd. Så hissades flaggan för första gången på CVA flaggstång och "Du gamla, du fria" sjöngs.

Från invigningen av CVA. Generalmajor Söderberg, styresman Dahlin, stadsingenjör Narsjö och stadsfullmäktiges ordförande disponent Göransson.

Ljuveliga toner strömmade ur Oskar Erikssons — även kallad "Bräcken" — tvåradiga.

FCPF och FCTF.

Personalorganisationerna FCPF och FCTF började under 1945 sin verksamhet vid CVA.

FCPF avd. 52 var tidigare organiserad vid Arméns Intendenturförråd, Arboga (AIA), men den 6 februari 1945 bildades till avd. 52 hörande "CVA verkstads-klubb" med följande styrelse:

Ordförande Tage Wallquist, vice ordförande Olof Kling, sekreterare Malte Olsson, Josef Eklund, Arthur Jönsson. Förhandlingsdelegerade: Tage Wallquist, Arthur Jönsson, Olof Kling.

Som skyddsombud valdes Kurt Friman; han var således CVA första skyddsombud.

I maj tillkom som förhandlingsdelegerad Gustav A. Johansson.

CVA personal ansluten till FCTF bildade den 18 april 1945 en interimstyrelse:

Ordförande Folke Svensson, vice ordförande Gunnar Dahlman, sekreterare Gunnar Seth.

Den 14 juni 1945 invaldes följande personer i FCTF avd. 107 styrelse:

Ordförande: Olov Bromark, sekreterare Sten Svensson, Karl Abrahamsson, Per Bodén, Stellan Bolin, Harry Hansson, Thorild Lönnbeck, Lars Näslund, Folke Svensson.

Företagsnämnd och skyddskommitté.

Produktionsnämnder, vars namn år 1947 ändrades till företagsnämnder, började hösten 1945 sin verksamhet på försvarets arbetsplatser och därmed även vid CVA. Ordförande var styresmannen och ledamöter voro:

Arbetsledningens verkstadsråd: Gösta Backman, Erik Larsson, Folke Kropp.

Arbetarnas verkstadsråd: Gustav A. Johansson, Rune Sundberg, Harry Hammarloo.

Första sammanträdet hölls den 12 oktober 1945.

Säkerhetskommittén, som senare omdöptes till skyddskommittén, hade sitt första sammanträde den 11 okt. 1945. Ordförande var styresmannen och övriga ledamöter voro säkerhetsingenjör Lifvendahl, ingenjör Ejert, verkmästare Kropp samt skyddsombuden Hammarloo, Engwall och Gustav A. Johansson.

(Forts. i nästa nr)

CFA personalträff

Torsdagen den 11 mars hade CFA personal samlats till en sammankomst å Folkets Hus Rotunda. En så gott som 100 % anslutning kunde noteras. Förrådsdirektör E. Nyberg hälsade välkommen och särskilt kvällens föredragshållare byrådirektör A. Thorsén från FF. Herr Thorsén höll ett mycket populärt och uppskattat föredrag över hälkortsredovisningen vid FV. Då CFA under det sista året kört med dylik redovisning var det med stort intresse man nu ahörde hr Thorsén och hur han framlade riktlinjerna för den kommande tiden. Det intressanta föredraget avtackades med hjärtliga applåder. Herr Herman Andersson, vice ordf. i företagsnämnden höll därpå ett kort men kärnfullt anförande om företagsnämnden, dess arbetsätt och betydelse för personalen. Därefter följde den lättare delen av programmet, som bestod av en cabaret hopsatt av "inhemska" förmågor. Upptakten på cabarén blev den som anslog tonen för kvällens underhållning, som till 80 % gällde mer eller mindre giftig satir åt såväl chefen som övrig personal.

Programmet hälsades med hjärtliga applåder, fast kanske en och annan med ett leende knöt handen åt de agerande. Vid kaffebordet klingade skratten och allsången. Uppskattad blev även den sång som för CFA del hade författats av Karl Axel Tjellander och tonsatts av Bror Möller.

Slutligen trädde dansen till kl. var 12 då det var dags att avsluta den andra CFA-träffen. Det var faktiskt lika roligt i år som i fjol och nu väntar vi bara på nästa träff.

K. A.

En festlig final avslutade underhållningen.

[Handwritten signature]

Glad stämning på Radio-fest

Avd. Radio tog förra året upp idén om personalträff och en lördag i slutet av februari samlades man med fruar och bekanta — ett 90-tal personer — för att fröjdas tillsammans. Förväntansfullt bänkade man sig kring de vackert dekorerade borden och det dröjde inte länge förrän smörgåsar, sill, ägg och mycket annat gott, som fruarna skrapat med sig hemifrån, bullades upp. När 20 kg. rykande het potatis bars in, visste alla, att nu kom den stund, som vi väntat ett helt år på. Ty nog är det särskilt gott med mat och potatis i ett trivsamt gäng. När Helge Karlsson hälsat oss välkommen, högg man friskt in på maten. Så småningom började man ägna sitt intresse åt omgivningen och upptäckte då bl. a. att i taket svävade ett hundratal ballonger. Kumlin hade blåst upp de flesta. När han kom till den sextiononde fick vi fylla honom med ny luft från en pump, för att slippa tillkalla ambulans vilket ju egentligen inte hör hit.

För att få ner de 10 kg. potatis, som dessutom fanns i köket, sjöngs allsång och sedan gick det mycket bättre. När alla hade ätit, var stämningen på topppunkten, vad det nu kunde bero på. Antagligen var det av den anledningen, att musiken just då spelade upp till dans.

Så förflöt kvällen med diverse överraskningar ifrån fruktkorgar, skämttävlingar, ballongdans till auktion på blommor.

Vid halvetiden på natten var alla nöjda med kvällen och man vandrade hem var och en till sitt.

JoG.

—//—

CFA-visan

Text: K. A. Tjellander.

Musik: B. Möller.

Här äro vi alla som dag efter dag
ha vår gärning på CFA.
I kväll ha vi samlats i festligt lag
för att trivsamt och angenämt ha
Bakom oss vi lämnat båd' berg och kontor
och vardagens grå rutin.
Kamrater vi äro och glädjen är stor
då i sången vi här stämma in

Refräng:

CFA:are jag — CFA:are du
CFA:are äro vi alla
Vad annars vi kallas det glömma vi nu
då muntert vi sjunga och tralla
Må skrankorna falla med buller och bång
och broar emellan oss byggas.
Med djupare mening då fyllas vår sång
Kamratskapet stärkes och tryggas

Men i festlig yra vi ej glömma av
att vår arbetes melodi
också skall ljuda, och nya krav
vi ständigt få finna oss i.
Krav på vår insats med hjärna och hand
vid fack och vid arbetsbord
Och om trist ter sig dagens uppgift ibland

Refräng:

CFA:are jag — CFA:are du
o.s.v.

NGL.

Fråga: Anser ej Öi att (bättre) kontakt borde förefinnas mellan verkstadsledningen och dess yttersta utpost, arbetsledarna. De informationer arbetsledarna får ang. verkstadsdriften och vad som kan vara planerat, erhåller de f. n. i tredje hand genom de kollektivanställda. Borde det inte vara så, att arbetsledarna tidigare vet mera än underställd personal, om vad sig å verkstaden tilldrager.

Svar: Jo det anser jag. Tyvärr är det nog så vid CVA att den organiserade informationen är rätt mager. Att gå in på orsakerna härtill skulle ta för mycket spaltutrymme, så jag avstår. På "önskelistan" står sedan länge fortsatt utbildning av arbetsledare. Avsikten härmed är att informera om arbetspsykologi, avtals- och lönefrågor och andra rena arbetsledarfrågor. Någon timme i veckan skulle avsättas för detta, resten genom egna studier. På dessa "träffar" skulle även ömsesidig information lämnas om vad sig i verkstaden tilldragit haver.

Fråga: Får Öi smyga omkring hur han vill på företaget utan att presentera sig?

Svar: Självfallet! Är det någon som känner sig hindrad av den svenska stela seden att höger hand först måste framsträckas under mer eller mindre tydligt uttalande av sitt namn innan han kan tilltala någon ska han genast lägga bort det gentemot mig.

Vem som skall ta första steget vid en eventuell presentation behöver jag väl knappast tala om!

Beträffande smygningen så är det väl illa ställt med den saken, då jag mig veterligt inte förflyttat mig på indianers och bovars sätt genom verkstaden.

—//—

Styrelser och funktionärer inom fackföreningarna:

FCTF AVD. 107.

Efter stadgeenliga val, har styrelsen för avd. 107 konstituerat sig enligt följande: Ordförande: Birger Ahlin (vald av årsmötet), CFA, vice ordförande: Erik Larsson, CVA, sekreterare: K. O. Sundvall, CVA, kassör: Ragnar Strindler, CVA. Övriga ledamöter: N. G. Lindmark, Arne Norberg och Siiri Schutz. Studieleddare: Ebbe Larsson, CFA. Förhandlingsdelegerade vid CVA: Erik Larsson och Arne Norberg, vid CFA: Birger Ahlin och P.-G. Emanuelsson.

NGL.

FCPF avd. 52.

Ordförande: Gustav A. Johansson, sekreterare Erik Sjöberg, kassör Tore Ekman, studieleddare Karl-Axel Jansson, vice ordförande Ingvar Johansson, vice sekreterare Herman Andersson, vice kassör Lennart Andersson.

Försvarets Arbetsledarklubb av SAF.

Styrelse: Gunnar Fried, ordf., Tage Wallqvist, v. ordf., Gösta Nogander, sekr., Edvard Tångne, kassör, Knut Kihlberg. Förhandlare: Tage Wallqvist, Gunnar Fried. Skyddsombud: Gunnar Fried. Soc. kom.: Robert Hedlund. Samarb.-kom.: Knut Kihlberg, Robert Hedlund, Tage Wallqvist.

CVA I NÄRBILD

"Hålskrivande" maskin ersätter välskrivande bokhållare

Det är inte så länge sedan Hc — hålkortscentralen — flyttade in i vårt berg. Detta förhållande kan ju vara en lämplig ursäkt för att vi vet så litet om nykomlingen. Den verkliga orsaken torde dock vara att hålkortsredovisning, åtminstone för CVA:s del, ligger en aning utanför horisonten. Dock är Hc en avdelning, som dagligen på ett eller annat sätt griper in i allas vårt jobb. Vi ska försöka lyfta litet på slöjan kring begreppet hålkort.

Siffror är vägvisare...

Siffror är vägvisare för allt rationellt arbete. Att systematiskt sammanföra siffermässiga fakta — i dagligt tal kallat bokföring — har en långt större betydelse än att enbart utgöra redovisning för vad som skett inom ett företag. Siffrornas väsentligaste uppgift är att tjäna till vägledning för vad som bör ske. Bokföringen skall därför, om den rätt fyller sin uppgift, ge *aktuella* upplysningar. En maskinell bearbetning av siffermaterialet, sortering, överföring och sammanräkning, gör att bokförings- och statistikarbete kan utföras snabbt och överskådligt. Därmed är vi framme vid hålkort säger byråassistent *Helge Andersson*, chef för avdelningen, och pekar runt i lokalen. Överallt maskiner och hålkort. Därjämte en hel stab av operatörer och operatriser — dom kallas så, dom som jobbar i det här gamet.

Maskiner förhyres och bytes succesivt.

Det är mer än trångt på Hc. En god vilja och dito trafikultur fordras för att ta sig fram på de små golvytor, maskinerna lämnat kvar åt människorna att röra sig på. — Maskinerna är av typ IBM (International Business Machines, USA) och man får inte köpa dem utan de förhyres genom IBM Svenska AB. En fördel med hyressystemet är för företagaren, att denne har rätt att byta ut äldre maskiner mot nyutkomna typer. På så sätt kan man alltid hålla sig med en maskinpark av högsta klass, vilket givetvis inverkar på arbetsresultatet, framhåller assistent *Arne Jigelius* och han tillägger att FF:s hålkortsanläggning hör till landets modernaste i fråga om maskinutrustning. Den största anläggningen har Pensionsstyrelsen.

Hålkortet består av en tunn kartong...

Jigelius håller ett hålkort i handen. Det består av tunn kartong i format 187×82 mm. Kortet har flera rektangulära hål, hålskriften. Det läge, som varje hål erhåller vid stansningen, anger dess värde och betydelse. De positioner, där hål kunna stansas i ett hålkort, är ordnade i 80 vertikala kolumner. Varje kolumn innehåller 12 positioner. Av dessa användes 10, i regel markerade med de tryckta siffrorna 0—9, till stansning av motsvarande siffror, varvid ett hål stansas i varje kolumn. De båda övriga av de 12 positionerna befinner sig i korthuvudet ovanför 0-positionen och de användes bl. a. för angivande av att kortet innehåller negativa värden. Med hänsyn till det ändamål, vartill hålkortet skall användas, fördelas de 80 kolumnerna i grupper eller "fält", som förses med tryckta rubriker. Genom denna indelning bestämmas, var de olika uppgifterna skola stansas i kortet.

Stansoperatris fru Marie-Louise Öhrn i arbete vid en stansmaskin.

Manuell stansning förekommer, men maskinell överväger.

Överförandet av primärhandlingarnas uppgifter till hålkorten — stansningen — sker i en del fall manuellt, men automatiseras i allt högre grad. Förfarandet kallas *mark sensing* och innebär, att automatisk stansning utlöses direkt från primärnoteringarna. Manuell stansning kontrolleras med en kontrollstansmaskin. Därigenom upptäcktes felaktigheter i stansningen och erforderliga rättelser kan ske. Vid mark sensingmetoden använder man vid överförandet av primärnoteringarna ett slags dualkort med förtryckta siffror, ordnade på samma sätt som på hålkort. I stället för att skriva vanliga siffror på korten, t. ex. materialnorm och antal, gör man motsvarande noteringar med blyertsstreck tvärs över de förtryckta siffrorna i de kolumner, som tillsammans skola rymma noteringarna. Sedan korten försetts med dessa markeringar, får de genomgå en reproducerande stansmaskin, som genom en specialutrustning med elektronrör kan inställas för avkänning av markeringarna. Denna maskin fungerar på så sätt, att de av grafit bestående blyertsstrecken sluter elektriska strömkretsar, som utlösa maskinens stansningsmekanism. Maskinen stansar 6.000 kort i timmen, oberoende av antalet markeringar i varje kort. Den reproducerande stansmaskinen kontrollerar, om någon blyertsmarkering saknas eller om två eller flera markeringar gjorts i samma kolumn. Någon kontrollstansning behöver alltså ej ske. Denna maskin användes också för s. k. reproducering. Hålkort, som t. ex. förbrukats genom flitig körning, plockas in i maskinen, som kopierar dem och snabbt och bekvämt erhåller man en ny uppsättning kort.

Stansade hälkort sorteras, innan de maskinbearbetas.

När hälkorten blivit stansade och kontrollstansade, ligger de vanligen ej i den ordningsföljd, som erfordras för bearbetning av siffermaterialet. Korten måste därför sorteras i en sorteringsmaskin. Denna är försedd med ett kortmagasin, varifrån korten inmatas i 13 st. mottagningsfack. Korten fördelas till de olika mottagningsfacken enligt stansningen i den kolumn, på vilken maskinen blivit inställd. Alla kort med siffran 9 stansad i sorteringskolumnen hamna i fack 9, alla kort med 8 i sorteringskolumnen i fack 8 o.s.v. Sorteringsmaskinen kan klara av 39.000 kortgenomgångar i timmen. En annan typ av sorteringsmaskin är collatorn. I denna kan två olika kartotek snabbt sorteras ihop, t. ex. sorteras ett avlönings- och ett avdragskort på angivet arbetarnummer. Ett speciellt nummer eller en följd av nummer, exempelvis 501—999, kan också sorteras ut ur ett kartotek, detta för att nämna endast ett par exempel på maskinens användbarhet.

Tabulatorn avläser hälkorten, räknar och skriver.

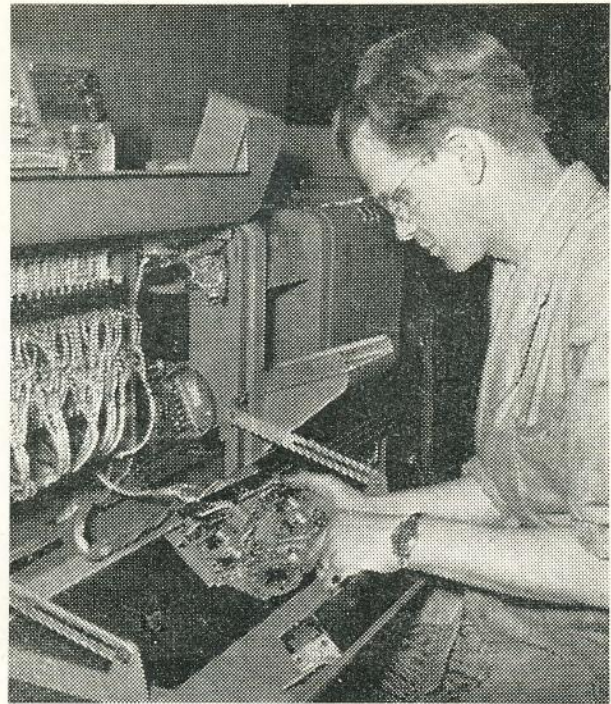
Tabulatorn är den sista i raden av grundmaskinerna i en IBM-anläggning. Sifferuppställningar för bokföring och statistik och andra ändamål erhållas automatiskt, när de stansade hälkorten passera genom tabulatorn. Denna är en automatisk räkne- och skrivmaskin, som elektriskt avläser hälkorten, vilka matas in ett i sänder i inmatningsmaskinen. Tabulatorn skriver såväl text som siffror enligt den avlästa hälstansningen i korten. På samma gång utför tabulatorn erforderliga räkneoperationer och skriver resultatsiffrorna på önskad plats i uppställningen. Man erhåller alltså färdigskrivna avlöningslistor, inventeringslistor o.s.v. 100 olika tecken skrives på varje rad och 9.000 kortgenomgångar i timmen orkar tabulatorn med.

Matematikmaskinen har en "hjärna" med 1.200 elektronrör.

Utöver de omnämnda maskinerna finns också ett antal specialmaskiner för olika ändamål. Vi har inte tid med dem alla, men matematikmaskinen måste vi titta

Byråassistent Helge Andersson kopplar en kopplingsbox.

Serviceingenjör Sivert Sandberg "fixar" en tabulator.

lite närmare på. Maskinen består av två delar, dels en som läser in de stansade uppgifter, som finns på hälkorten, dels räkneenheten, som utför räkneoperationerna. Maskinen räknar de fyra räknesätten och de mest invecklade ekvationer, som kanske skulle ta timmar av arbete i anspråk för att lösa med pennan i handen, klaras av med bara några blinkningar. Blinkar gör nämligen matematikmaskinens 1.200 elektronrör under räkneoperationerna. Från samma kort kan olika räkneoperationer utföras, beroende på hur den s. k. kopplingsboxen kopplas. Just här är det, som den mänskliga hjärnan ger sina order. Matematikmaskinens kapacitet är 6.000 hälkort per timma, oberoende av uträkningens svårighetsgrad.

Kontrollmoment garanterar riktigt resultat.

Det är helt naturligt, att en så stor och komplicerad maskinpark kräver ständig tillsyn. IBM:s serviceingenjör Sandberg — fast placerad på Hc — svarar för att maskinerna i första hand ständigt snurrar och i andra hand för att de ger riktiga resultat. Testkopplingar företages regelbundet och kontrollmoment inlägges, vilket enkelt kan beskrivas så, att maskinen måste ge samma resultat, om man låter den räkna $a \times b$ som om den räknar $b \times a$.

En miljon hälkort ger säker väderleksstatistik.

Vill någon veta exempelvis den vanligaste vindriktningen under första veckan i juli månad, så är det bara att fråga Hc, som tar fram den begärda uppgiften ur ett kartotek på miljonen hälkort. Det är ingen svårighet, att samtidigt komplettera med att tala om vindstyrkan och medeltemperaturen. Ett antal väderleksstationer sänder in hälkort med uppgifter streckade enligt mark sensing metoden. Korten går igenom den reproducerande stansmaskinen, som översätter markeringarna till hälskrift. Därefter bearbetas hälkorten i tabulatorn, som skriver ut den önskade frekvenstabellen. Så enkelt är det! Andra användningsområden för hälkort är avlöning, efterkalkyl, flygtidsredovisning, men — säger Jigelius till sist — förrädsredovisningen är huvuduppgiften.

Från CFA har Bergtrollet ett gammalt löfte om en redogörelse för just förrädsredovisning, varför vi lovar fortsättning följer.

Wim.

Den erkända arbetslöshetskassan

De erkända arbetslöshetskassornas syfte är att ge de försäkrade medlemmarna en begränsad ersättning för vid arbetslöshet förlorad inkomst. De avser att bereda medlemmen existensmöjlighet under den tid, som han kan behöva för att finna ett nytt för honom passande arbete. Genom att under tider av arbetslöshet åtminstone till en del ersätta förlorade arbetsförtjänster, bidrager arbetslöshetsförsäkringen i någon mån till att upprätthålla den allmänna köpkraften, varigenom sysselsättningen befrämjas.

Finansieringen av utbetalda understöd sker dels genom medlemmarnas avgifter, dels genom statsbidrag. Statsbidraget utgår dels i form av ett grundstatsbidrag för varje utbetald daghjälp, dels såsom daghjälpbidrag beräknas efter en med antalet understödsdagar per medlem och är räknad skala, dels med 75 % av familjetilläggen i understödet. Dessutom erhåller kassorna ett statligt administrationsbidrag. Sedan den med statsbidrag understödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen infördes 1 januari 1935 har anslutningen till denna gren av socialförsäkringen genom arbetarorganisationernas medverkan nått en betydande omfattning. Vid utgången av 1952 uppgick antalet försäkrade till 1.121.000. Utom de till LO anslutna fackförbunden, av vilka flertalet ha erkända arbetslöshetskassor, är även Arbetsledarna, Industritjänstemannaförbundet m. fl. TCO-organisationer, anslutna till försäkringen. Kassornas fonder uppgick den 31/12 1952 till c:a 200 milj. kronor.

Under de gångna åren har en mängd riksdagsbeslut givit de erkända arbetslöshetskassorna möjlighet att succesivt förbättra förmånerna för medlemmarna. Efter kriget förbereddes övergång till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och förslag därom förelåg vid 1948 års riksdag. Förslaget föranledde icke riksdagens beslut och 1951 gjordes en förnyad utredning som tog sikte på att förbättra den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Understödsbeloppet per dag var då maximerat till 8 kr. per dag och stod ej i relation till penninglöneutvecklingen. Genom riksdagens beslut i maj 1953 höjdes daghjälpbeloppet till högst 20:— kr., maketillägget höjdes från 1: 25 till 2:— kr. och barn-tillägget per barn höjdes från 1:— till 1: 50 kr. per utbetald understödsdag. Vidare fastställdes högsta understödstiden till 156 dagar. Statens andel i utbetalade understöd (daghjälp) steg procentuellt och utgår med en stigande skala till högst 5:— kr. vid ett daghjälpbelopp av 16: 50 kr. Daghjälpbelopp utöver 16: 50 kr. till 20:— kr. får kassan ensam bära. Administrationsbidraget för kassorna höjdes med 1:— kr. per medlem och år. Vidare fastställdes en ny överförsäkringsregel med hänsyn till att understöd är skattefritt, vilken innebär att arbetslöshetsunderstödet ej får överstiga 80 % av ordinarie inkomst för familjeförsörjare och 60 % för ensamstående. De högre förmånerna förutsatte en höjning av medlemmarnas avgifter. De erkända arbetslöshetskassorna ägde besluta när de nya understödsförmånerna skulle träda i kraft.

FCPF:s erk. arbetslöshetskassa.

För vår kassa innebar riksdagens beslut att högsta daghjälpbelopp kunde höjas från kr. 7: 50 till kr. 16: 50. Avgiften för denna klass höjdes från kr. 1: 60 till kr. 3: 10 per månad. För övriga klasser var höjning av daghjälpbelopp och avgifter motsvarande. Kassan omfattar liksom tidigare 4 klasser avvägda efter medlemmens inkomst per vecka. På grund av överförsäkringsregeln är ej klasstillhörigheten valfri utan är bunden till medlemmens inkomst. Klasstillhörighet, understödsbeloppets storlek och avgiften som är gällande från 1/1 1954 visar följande tabell:

Inkomst per vecka	Klass	Daghjälp	Avgift per månad
Mindre än 120:—	1	8: 50	80 öre
120—160:—	2	13: 50	2: 20 kr.
Över 160:—	3	16: 50	3: 10 kr.
Ce-anställda och motsvarande	0	13: 50	40 öre

Rätt att tillhöra klass 0 har den som är anställd på löneplan Ce eller motsvarande. Nackdelen med denna klass är den långa karenstiden på 6 mån. innan försäkringen träder i kraft. På grund av den långa karenstiden har därför avgiften kunnat hållas så låg som 40 öre per månad. Utöver daghjälpbeloppet tillkommer för familjeförsörjare make eller husföreståndar-innetillägg med 2:— per dag samt barn-tillägg med 1: 50 kr. per barn under 16 år. Försörjningsplikt skall styrkas med intyg från pastorexpeditionen. Daghjälp utgår ej för söndagar. För helgdag som infaller på annan dag än söndag och föregås eller efterföljes av understödsdag utgår daghjälp. Exempel långfredagen och annandag påsk. Vår kassa har maximerat understödsdagarna till 138 under loppet av tolv på varandra följande månader eller för ett och samma arbetslöshetsfall. Rätt att uppbära understöd har varje medlem som betalt 12 månadsavgifter (icke tidsbestämda avgiftsvillkoret) varav dock 5 månadsavgifter skall vara inbetalda under den sist förflutna tolv månadersperioden (tidsbestämda avgiftsvillkoret). För värnplikt ges undantag för det tidsbestämda avgiftsvillkoret för att möjliggöra understödsrätt åt medlem som blir arbetslös efter värnpliktens fullgörande. Vissa andra undantag finnas från ovanstående avgiftsregler varom lokale redogöraren kan upplysa vid behov.

När en medlem blir arbetslös skall han den första dagen besöka arbetsförmedlingen och snarast lokale redogöraren. Endast av arbetsförmedlingen markerade dagar kan räknas som karenser eller understödsdagar. Många medlemmar har gått miste om berättigat understöd genom att ej söka kontakt med arbetsförmedlingen och lokale redogöraren omedelbart vid inträffad arbetslöshet. Före erhållande av understöd måste medlem genomgå en karenser på sex dagar. Dessa av arbetsförmedlingen stämplade dagar behöver ej ligga i följd men måste ligga inom en tidrymd av 21 kalenderdagar. Det är medlems skyldighet att antaga lämpligt erbjudet arbete. Om arbetets lämplighet har mängden diskussion uppstått. Arbete anses ur arbetslöshetskassans synpunkt lämpligt under förutsättning:

- att det motsvarar arbetarens kroppskrafter och färdighet,
- att det är förenat med avlöning, som prövats vara skälig i förhållande till på arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete,
- att det icke hänför sig till arbetsplats där konflikt råder,
- att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Vad det gäller den sista meningen kan här anföras orsaker som avståndet till arbetet eller dylikt eller att arbetet ur individuell hälsosynpunkt är olämpligt. Varje medlem bör söka kontakt med den lokale redogöraren innan den avvisar erbjudet arbete. Om medlem avvisar lämpligt erbjudet arbete blir den avstängd från understöd under 4 veckor. Samma är förhållandet om medlem slutar anställning på egen begäran. Medräknat den då inträdande karenstiden är sådan medlem avstängd under 30 dagar (4 veckor+6 dagar).

Arbetslöshetsförsäkringen är en del av den moderna fackföreningsrörelsen. Vid medlemsskap i fackförening är försäkringen obligatorisk. Men däremot äger anställd inom det område försäkringen omfattar rätt att tillhöra arbetslöshetskassan utan medlemsskap i fackförening. Kassornas lokala organisation handhas av fackföreningen vald lokal redogörare som i mindre och medelstora avdelningen samtidigt är fackföreningens kassör. Den lokala redogöraren är närmast ansvarig inför kassans huvudkontor. Kassans huvudkontor är ej att förväxla med fackförbundets expedition

Söndagen den 31 januari vandrade Hans och Roland Karlsson i spetsen för en liten skara driftvärnare till FBU:s stuga Rosendal. Föreningen hade inbjudit driftvärnet till sprängtjänst och handgranatkastning under ledarskap av löjtnant Stenkula I 3. Med hjälp av moderna sprängmedel fick träd och stenar göra stora luftfärder i den 20 grader kalla söndagsförmiddagen.

Fredagen den 5 februari hölls driftvärnsstämma i personalbyggnaden. Vid stämman behandlades frågor om driftvärnets utbildning. Utdelning av tjänsteårs-tecken samt val av förtroendenämnd. Stämman valde följande nämnd: Bertil Blomqvist, Tage Wallqvist, Erik Pettersson, Harry Odenhult, Lars Mattsson, Gustav Johansson, Carl Broman och Rickard Lenander. Styresman tackade driftvärnsmännen och ledningen inom driftvärnet för sin uppoffring, lovade att stödja och hjälpa driftvärnet i den mån han hade möjlighet.

Lördagen och söndagen den 20—21 februari bjöd FBU åter på övning. Denna gång var det signaltjänst, skjutregler, målångivning, underhållstjänst, fältarbeten och postering på programmet. Driftvärnsledningen vill till Arboga FBU framföra sitt tack för dessa övningar.

Fredagen den 5 mars startade en driftvärnsgrupp på skidor med pulka fullastad med automatvapen, spräng-

utan fullt fristående ekonomisk enhet inom förbundets ram. Av arbetslöshetskassan fonderade medel kan inte användas eller förbrukas för något annat ändamål än försäkringen. Tillsyningsmyndighet är försäkringsbyrån som utser tillsyningsmyndighet för varje särskild kassa. Försäkringsbyrån är i sin tur en avdelning under arbetsmarknadsstyrelsen. Tillsynsmyndighet för FCPF:s erkända arbetslöshetskassa är sedan dess start 1941 d:r Tor Jerneman en av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringens organisatörer. I den frivilliga nu verk-samma arbetslöshetsförsäkringen med de erkända arbetslöshetskassorna har skapats en form av försäkring som visat sig anpassningsbar och smidig och är en obligatorisk arbetsförsäkring överlägsen. Och ännu finns möjlighet till ytterligare utbyggnad och skapande av starkare skydd än vad försäkringen ger för närvarande. I arbetslöshetskassornas samorganisation och försäkringsbyrån utreder man för närvarande möjligheten att bereda småföretagare och andra självständiga yrkeskategorier möjlighet till försäkringsskydd vid inkomstbortfall. Ungdomsproblemet är också aktuellt. Vi vet att antalet ungdomar som de närmaste åren kommer ut i arbetsmarknaden är mycket stora med begränsade möjligheter till sysselsättning och på något sätt måste det skapas ett skydd även för dessa.

Och till sist. Det finns kanske anledning till vissa anmärkningar mot försäkringen i dess nuvarande form, men i stort fyller den en nödvändig uppgift genom att kompensera för det omedelbara inkomstbortfallet. Arbetslöshetskassan kan inte ersätta arbetsinkomsten och så är inte avsikten med den. Det bästa är om den inte behöver anlitas. Men den är till stor tillgång då den genom sin konstruktion tvingar myndigheter och regering oberoende av politisk färg att bereda sysselsättning vid arbetslöshetskris. Vid en stigande arbetslöshet blir statens utgifter till arbetslöshetskassan av sådan omfattning att det tvingar samhället att bereda arbeten, samtidigt som understöden i någon mån med-verkar att bibehålla konsumtionen och därigenom för den nödvändig sysselsättning.

Tore W. Ekman,
lokal redogörare.

"Drömmar av silver, drömmar av guld?" Nej, bättre opp: drömmar om kaffe. "Klipp-Ivar" — Ivar Eriksson — heter kocken.

medel och brännflaskor för att tillintetgöra en fientlig lägerplats i skogen söder CVA. Bror Karlsson och Gunnar Neuman selade villigt på sig och drog den till bristningsgränsen fullproppade pulkan. Vädret var inte lämpligt för skidåkning, termometern visade 2 grader varmt. Så länge gruppen kunde följa vägen var det en enkel match för de tränade pulkadragarna. När sedan skogsmarschen började bland kullblåsta granar och tallar sattes gruppen på hårda prov i den ½ meter djupa snön. Efter ca två timmars kryssande bland träden blev gruppen beskjuten av en fientlig postering. Då var det dags att lämna skidorna och till fots försöka fullfölja uppdraget. I den djupa snön och den goda bevakningen fienden hade, var det ett svårt uppdrag. Arne C., utrustad med brännflaska, lyckades dock att bränna ned det tält, som var uppsatt till övningsändamål. I det riktiga tältet satt Klipp-Ivar och kokade kaffe samt berättade otroliga historier från sin beredskapstid.

Persson på 301 var säker på att fienden Neuman inte hade en chans att närma sig med den kulsprute-försedda pulkan. Calle B. sprängde lastbilen i ett obevakat ögonblick. Persson hade även honom på kornet, men bommade i det rådande mörkret. När sedan övnings-tältet var nerbrunnet, lastbilen och amupplaget sprängda blåstes striden av. Alla samlades i det riktiga tältet och drack av Klipp-Ivars utmärkta kaffe. Erik Persson knäppte några kameraskott på kvällen, här ovan har vi ett bevis därpå.

När sista droppen var tagen ur kaffepannan, startade skidgruppen sin återfärd till Arboga. De som ej hade skidor, fick åka med Myhrberg på lastbilsflaket till Kungsörstullen, varifrån de gick hem och kom då lagom in till sista kvällsnyheterna.

Välkommen i driftvärnet!

Driftvärnsledaren.

—//—

Sent en kväll i förra veckan såg jag vid Kämpes kiosk en herre, som tydligen varit på Stadskällaren och fått en tydligen överväldigande supé. Han irrade omkring och kom så småningom tvärs över gatan till annonspelaren, sträckte ut armarna, gick runt varv på varv och suckade till sist: Hopplöst! Inmurad!

Social verksamhet — hemhjälpsverksamhet

CVA

För att bedriva social-, trivsel- och hemhjälpsverksamhet har CVA för innevarande budgetår fått be- myndigande att disponera kr. 5.000:—.

Sociala kommittén, som består av representanter från de tre personalorganisationerna och företaget, har vid sammanträde den 10 febr. 1954 framkommit till följande förslag till fördelning av anvisat belopp. Förslaget har sedermera godkänts av styresmannen.

För studieverksamhet kr. 300:—.

De kontors- och verkstadsbud, som valt att fortsätta inom kontorsyrket, är för den teoretiska utbildningen i första hand hänvisade till Arboga stads yrkesskolor, ABF eller TBV. Genom detta anslag ha de möjlighet att från CVA erhålla bidrag till kursavgiften.

Till åtgärder för att stimulera skyddsarbetet kr. 500:—.

Skyddskommittén har säkert något bra förslag att komma med.

För bidrag till utgivande av Bergtrollet kr. 1.400:—.

Redaktören har till kommittén överlämnat en sammanställning över inkomster och utgifter för Bergtrollet under år 1953. Att tidningen är i behov av anslaget belopp framgår tydligt av sammanställningen. Tryckningskostnaderna är den enda men stora utgiftsposten. Redaktören ser dock ljusst på framtiden trots hans svårigheter att få personalen villig till att komma med aktuella bidrag. Den försälda upplagan ökar med varje nummer som utkommer. Kan vi inte lova redaktören, som får offra mycket av sin fritid för tidningen, att vi skall hjälpa honom med att skriva små artiklar?

För bidrag till anordnande av barnfest kr. 500:—.

Det har blivit en tradition att personalorganisationerna i början på året skall anordna barnfest. Dessa fester äro mycket uppskattade.

*För idrottsverksamhet, samt stöd till drift-
värdet kr. 1.000:—.*

Anslaget går till största delen åt för nyinköp av idrottsmateriel. Schacksektionen behöver kr. 100:—, fotbollssektionen kr. 200:— och allmänna idrottssektionen kr. 300:—. Rävjaktssektionen kommer även att behöva pengar för nyanskaffning. Du kan stödja idrottsverksamheten genom att bli medlem i Idrottsföreningen Flyget Arboga (IFFA). Anmälan kan göras till personalavdelningen CVA tel. 103, CFA tel. 177.

*För inköp av grammofonskivor samt anordnande
av levande musik kr. 100:—.*

Genom utnyttjande av radion behöver grammofonarkivet icke samma komplettering nu som tidigare. Vi skall försöka få hit F 1 musikkår någon gång i vår.

*För inköp av tidskrifter, som utläggas på mässen
och i lunchrummen kr. 300:—.*

Bl. a. prenumereras på Teknikens Värld, Teknik för alla och Idun. Sedan Du läst tidningen var vänlig lägg tillbaka den i bokhyllan. Tänk på att tidningarna äro till för alla som besöka mässen eller lunchrummen. Tidningarna ha nu en viss benägenhet att försvinna.

För utsmyckning av lunchrummen kr. 300:—.

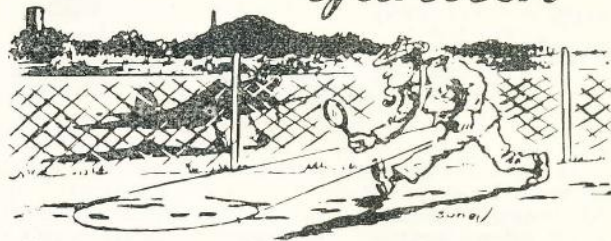
Varje år inköpas några tavlor, som upphängas i de olika lunchrummen. I år har tavelförrådet utökats med några reproduktioner i färg av konstnär Karl Kyhlberg. Ur detta anslag tages även pengar för inköp av blommor till lunchrummen.

För hemhjälpsverksamhet. kr. 600:—.

Sammanlagt kr. 5.000:—.

Anslaget till hemhjälpsverksamhet anser kommittén är det viktigaste och borde därför kanske ha omnämnts först. Men det bästa spar man ofta till sist. Första gången kommittén hade denna fråga uppe var vid ett sammanträde på hösten 1946. Kommitténs förslag går ut på att CVA försöker få kontakt med personer, som äro villiga, att mot ersättning utföra arbete i hemmen

Säkerhets- tjänsten

Frukostsnack

Lasse och Fridolf satt och mediterade under lunchrasten.

— Harru hört att vi ska få nya kontrollbrickor? sa Lasse.

— Nää, skulle inte dom här duga då? sa Fridolf och sneglade på sin litet skamfilade blåguling.

— Nä, nu ska det visst bli nåt alldeles extra. När säkerhetschefen var nere härom dan nämnde han, att då skulle bli nåt mä foto på, å så skulle namnet också stå där. Då va förstäss inte klart än, men det skulle inte dröja så värst länge.

— Hur ska då bli mä besökare då? Ska di plåtas ve grinden innan di får gå in? flinade Fridolf.

— Dom skulle visst inte få nån bricka. Den där röd-vita ska bort helt å hållet.

— Då kan man väl inte se om då ä nåt "ombud" för Öst eller Väst, som kommer och sneglar på va vi sysslar mä? menade Fridolf.

— Jovisst, alla vi som jobbar här ska ju bära brickan väl synlig, sa Lasse och tryckte ironiskt på det sista. Å dom där som springer här från FF ska ha en grön-vit, fast den ska heller inte se ut som den gamla och inte ska den ha nå foto.

— Ja tänker på di där som ska få komma in utan bricka, envisades Fridolf, då va väl inte så lyckat? Då ä ju så många av oss som glömmar att sätta på sej

till anställda vid CVA eller CFA under sjukdom och liknande omständigheter. Det framkommer rätt ofta att personalen måste begära tjänstledighet för att hjälpa till i hemmet vid sjukdom. Möjligheten att få hjälp från stadens hemsystrar är i synnerhet under förkylningsstider begränsad. Kommittén räknar med att begäran om tjänstledighet för arbete i hemmet härigenom skall kunna minska väsentligt. Den som anlitar dessa hemvårdarinnor får betala en ersättning med kr. 1: 50 per timme.

För att få personer att intressera sig för hemhjälpsverksamheten har kommittén föreslagit att ett kontant belopp av kr. 200:— för helår skall utbetalas av CVA till den som åtager sig att bli hemvårdarinna. Annonsering efter hemvårdarinnor har gjorts i dagarna inom CVA och CFA. Den som är intresserad av att åtaga sig detta arbete kan hänvända sig till CVA personalavdelning. Kommittén hoppas att denna gren av den sociala verksamheten skall falla väl ut.

F. E.

CFA

Under innevarande budgetår har KFF ställt kronor 850:— till förfogande för social verksamhet vid CFA. CFA hade, på förslag av sociala kommittén, begärt 1.700:—. Av de medel som ställts till förfogande har prenumeration på tidningar och tidskrifter för lunchrummen verkställt. Bidrag till personaltidningen med kronor 150:— har anslagits. Studieverksamheten har bisträcks med en mindre summa. Kronor 200:— har anslagits till härvarande personalorganisationers barnfest. Anslag för anordnande av konferens för vid CFA anställd personal har lämnats. Får hänvisa till personalträffen, vilken refereras å annan plats i denna tidning.

NGL.

Några tankar i anledning av sjukavd. vid CVA 10-åriga verksamhet

av Gunnar Bergquist, tjänsteläkare

D:r Bergquist har vänligen lovat att bli ständig medarbetare i Bergtrollet och vi hälsar honom härmed välkommen i spalterna! Dagens artikel ger en återblick på sjukvårdens utveckling under de gångna åren vid CVA.

Under min studietid i Uppsala sjöngs ibland en visa, i vilken ett avsnitt löd så här:

en plåstrar själen, som är skral
en lappar hop dess trasiga fodral,

och många medicinare räknade säkert med att få fullgöra sin livsgärning i den stilen d. v. s. med hopsyning av sår, opererande av magar o. d. Efter avslutandet av mina studier fick jag under min därpå följande tid som underläkare syssla just med denna form för läkarverksamhet. Sedermera gjorde emellertid olika omständigheter, att jag, som jag trodde, för en kort tid kom att hamna i Arboga och därmed blevo mina uppgifter i viss mån annorlunda. Efter rätt kort tid kom så kriget, vilket föranledde att CVA kom till stånd, något som i sin tur gav anledning till att jag blev bofast i Arboga. År 1944 utnämndes jag till tjänsteläkare för den då rätt fåtaliga personalen. Sjukvården för dessa sköttes då vid min mottagningslokal i Arboga. Rätt snabbt ökades dock de anställdas antal och så småningom fick CVA sin sjukavdelning i de lokaler där den alljämt är inrymd. I samband med att sjukavdelningen öppnades blev Syster Stina förordnad till sköterska, och när till slut även sjukavdelningen fick anex i berget, blev fru Rut Linder biträde. Den första tiden av min verksamhet vid CVA var rätt påfrestande. Man hade en känsla av att man fick verka såväl som läkare som polis. Sjukanmälningar (av hemmaliggande frånvarande) skulle enligt bestämmelserna göras före klockan 11 fm. Mången gång verkade sjukdomstillstånden konstruerade och Syster Stina var ofta ute på "kontrollbesök". Jag tror, att de täta anmälningarna i viss mån berodde på att många yngre, från beredskapstjänstgöring återkomna anställda, betraktade "sjukan" som en lämplig möjlighet att få sig en viloperiod. Jag vill visst inte säga,

den där broschen. Ä då då nån nykomling här, som inte känner alla killarna, så ska han ju haffa dom och stöta på säkerhetsmannen eller basen.

— Ja, då ä ju rätt. Ä då ä tydligen viktigt att inte glömma den i skåpet eller skrivbordslådan. Ä du har faktiskt rätt i, att då ä en del som går utan bricka var da. Men då ä klart att man måste ha den på sej, annars ä då ingen vits mä de här nymodigheterna, menade Lasse.

— Men du vet hur glömsk en annan ä, så stöt på i all vänlighet, om ja skulle sakna den nån gång, viskade Fridolf just som klockan ringde.

— All right, sa Lasse och konstaterade förnöjt att han bar brickan "väl synlig".

att alla hade den uppfattningen, men kvar finnas än i dag journaler på 4 å 5 sidor och mera, där "ont i magen", "ont i huvudet", "ont i benet" o. s. v. sida upp och sida ned nästan uteslutande anges som sjukdom, således ungefär som de bekanta skolsjukdomsorsakerna. Företeelsen hörde så att säga till ordningen. Att man kunde komma i samvetsnöd, när det gällde att avgöra, om vederbörande skulle sjukskrivas eller icke, kan knappast förvåna. Det är med andra ord förklarligt, att man ansåg sig böra vidtaga kontrollundersökningar. Numer torde här antydda förhållanden höra till historien.

Det kan kanske vara av intresse att få del av mitt sätt att "lappa hop de trasiga fodralen", d. v. s. att få en inblick i sjukavdelningens arbetsmetoder. Det är ju så, att konsultation hos läkaren i görligaste mån skall ske på någorlunda bestämd tid, för att spara tid för såväl patienten som för produktionen. För att bästa möjliga resultat skall vinnas och för att den sjuke skall kunna känna största möjliga säkerhet och veta att allt, som kan göras, verkligen göres, brukar konsultationen försiggå på ungefär följande sätt. Den som önskar besöka läkaren beställer genom sjukavdelningen tid för konsultation. Sköterskan, som har allmänna direktiv, anställer då — efter att ha hört sig för om åkommans art — laboratorieprov, blodprov, urinprov och eventuellt, temperaturmätning. Om härvid förhållandena visa, att patienten är i behov av omedelbar konsultation, meddelas detta till läkaren, som genast tager emot patienten. I lämpliga fall får patienten sig tid tilldelad hos läkaren vid mottagning på sjukavdelningen vid CVA. Därvid avgöres, om patienten är i behov av ytterligare specialundersökningar såsom magsaftbestämning eller elektrokardiogram, ämnesomsättningsbestämning eller röntgenundersökning. Stundom kan specialkonsultation befinnas nödvändig, vilken då ordnas.

Ibland märker man, att den som vill träffa läkaren, blir förargad över att han icke kan få infinna sig omedelbart. Tyvärr är detta ofta omöjligt — tiden räcker ej till och olycksfall och hastigt insjuknade måste gå före, en viss väntan kan därför bli ofrånkomlig. Jag har dock det intrycket, att mina patienter vid CVA och CFA äro mycket förstående och väl medvetna om, att sjukavdelningen och dess personal utför arbetet på bästa möjligt sätt och under ansvar. Huvudsaken är ju också, att den fria sjukvården vid företaget av alla uppfattas som en förmån, som innebär både en rättighet och ett ansvar. Strängt taget är ju för övrigt sjukvården ingalunda fri — var och en betalar ju för den genom sitt arbete — den utgör ju löneförmån, den såväl som kontantlönen.

Till en början hade sjukavdelningen att ta ställning till ett avsevärt antal ögonbesvär. Detta blev incitamentet till regelbundna besök från min sida i de olika avdelningarna. Läkaren måste ju göra sig underrättad om hur de anställda arbetsplatser se ut, hurudan belysningen är o. s. v., allt i syfte att rätt kunna bedöma patienternas besvär.

Till slut en liten historia. En patient — det var i början av CVA:s verksamhet — hade uppsökt mottagningen med anledning av ryggbesvär. Undersökningen gav intet egentligt belägg för att ryggen var "sjuk". Nåja, ryggar kunna vara ytterst svåra att bedöma, och ett "ryggskott" kan visst icke alltid säkert verifieras. Patienten blev tillrättad (han klagade bitterliga) att hålla sig i stillhet några dagar och därefter försiktig rörelse någon dag före återgång till arbetet. Vederbörande påträffades emellertid efter någon dag dansande i Folkets park. Jag ansåg mig skyldig att påpeka detta, samtidigt som jag meddelade, att han ju under sådana omständigheter icke kunde påräkna sjukskrivning. Patienten såg troskyldigt på mig och sade: "Ja, men doktorn, jag dansade bara vals. Jag tänkte, att det var ju en lagom försiktig rörelse, och ryggen blev faktiskt bra, så nu kan jag börja igen".

—//—

— Det är omodernt med skenfria korsningar nu sedan hästdroskorna försvunnit.

Balk-Johan

50 år

Det är kallt i CVA-smedjan, när "Bergtrollet" i arla morgonstund tittar in till Balk-Johan för att födelsedagsintervjua. Vi pratar en stund om ditt och datt, Balk-Johan lägger på mera kol på fyren i ässjan och ökar draget en aning. Den goda värmen gör sin nytta och Balk-Johan famlar inte efter orden, när han sätter sig till rätta på bänken för att berätta om sin fackliga och politiska gärning. Vid 15 års ålder skrevs Gustaf A. Johansson in i Hallsbergs socialdemokratiska ungdomsklubb och därmed räckte han ena handen till det politiska livet. Det dröjde inte så länge, förrän han räckte den andra till fackföreningsrörelsen. Balk-Johan tillhörde vid denna tidpunkt det ädla springpojkskrået och lönen var så blygsam, att en nutida yngling med liknande befattning säkerligen skulle skratta ihjäl sig, om man nämnde beloppet och påstod att någon ville flytta fötterna för så fjuttig summa.

Balk-Johan hade många gelikar och han samlade dem en kväll till "konferens". Resultatet blev att alla springgrabbar dagen därpå gick in till sina chefer med mössan i handen och begärde påökt. I några fall lyckades aktionen, men de flesta blev utan. Och så blev det strejk. Arbetsgivarna saknade tydligen sina hjälpredor, ty en efter en bjöds välkommen åter och bättre betalt. Balk-Johan gnuggade belåtet båda händerna efter denna första framgång, som så småningom följdes av flera och kanske mera betydelsefulla.

Till Stockholm kom Balk-Johan 1924, var borta därifrån ett par år och stannade för gott efter 1928. Han blev statistikförare åt Smedernas verkstadsklubb, kassör och så småningom ordförande i den soc.-dem. fraktionen inom smedernas sektion inom Metallettan. Den posten anförtröddes honom i tio år till 1943. Så började uppdragslavinen rulla. Balk-Johan blev revisor i Smedernas fackförening, han invaldes som municipalfullmäktigeledamot i Stuvsta, han var med i hälsovårdsnämnden och kristidsnämnden. Under tre år fungerade han som ordförande i Stuvsta soc.-dem. förening, i Stockholm tillhörde han FCO:s representantskap och Metallettans representantkap.

1943 började Balk-Johan vid FFVS i Ulvsunda och när överflyttningen till Arboga blev aktuell året därpå, fick han av fackföreningen i uppdrag att utföra vissa marknadsundersökningar, innan flyttningen skedde. Främst gällde det levnadskostnadsproblem med hänsyn till dyrortsgrupperingen. Detta gav den första kontakten med styresman Dahlin och ing. Kropp. Förhandlingar fördes också med Arbogas myndigheter, Flygförvaltningen och dåvarande finansminister Wigfors. Framstötten gav en uppflyttning för Arboga från dyrortsgrupp C till D.

Men detta räckte inte till, varför en begäran om uppflyttning till grupp F gjordes. Trots att regeringen gick ett steg ännu längre och medgav uppflyttning till E, visade det sig, att inte ens denna placering var tillfredsställande. En levnadskostnadsundersökning för all

anställd personal visade, att man inte kunde klara sig på lönerna, om man ville leva under mänskliga förhållanden. Förhandlingar med de Centrala myndigheterna gav ett tillägg på 35 kr. i månaden, en s. k. dyrortskompensation. Detta tillägg hängde med till 1947, då Arboga gick upp i grupp 3. Balk-Johan kunde åter gnugga händerna. Innan han fortsätter sin berättelse, rör han om i fyren, som flamlar upp i ett värmande sken.

CVA-verkstäderna utvecklades och ackordsuppgifter gjordes, vilket medförde avsevärt ökade förtjänster. Men inte alldeles av sig självt, framhåller Balk-Johan och tjuvpojksgrimten lyser i ögonvrån. Uppdragen började åter hoppa sig. 1946 valdes Balk-Johan till ordförande i FCPF:s avd. 52 efter att ha suttit i styrelsen sedan året före. Vid kommunalvalen 1946 åkte han in i Arboga stadsfullmäktige. Han anlätades i taxeringsnämnden under tre år o. i beredningsutskottet till 1950, då han flyttade in i drätselkammaren. Han var med i fattigvårdsstyrelsen och kristidsnämnden, v. ordf. i planeringsnämnden, ordförande i Arboga stads företagsnämnd.

Det verkar kanske en aning tjatigt med denna uppräknings av uppdrag, men bilden av Balk-Johan skulle inte vara porträttlik, om man inte också talade om att han efter fyra års verksamhet i styrelsen för Arboga FCO-avdelning i fjol valdes till dess ordförande, att han 1950—51 var ordförande i soc.-dem. arbetarekommunen, att han tillhört samma organisationsdistriktstyrelse i Västmanlands län i två år och att han dessutom hunnit med att vara studieledare i föreningsteknik inom ABF under hela sin arbogatid, d.v.s. under tio års tid! När företagsnämnden bildades 1945, vad var naturligare än att Balk-Johan blev in även i denna organisation. Han var borta därifrån ett par år, men är nu åter med vid rådsbordet. Vid 1951 års kongress med FCPF knöts Balk-Johan till förbundets fasta förhandlingsdelegation, där han bl. a. har att svara för de centrala verkstäderna.

När jag frågar Balk-Johan, vad han anser att dessa timmar, dagar och nätter, som tillsammans bildar år av fritidsarbete, har givit honom personligen i utbyte, förstår man av hans svar, att tillfredsställelsen över resultatet av det fackliga arbetet givit honom lön för mödan. — Det är tacksamt att arbeta med fackliga problem, säger Balk-Johan, ty det ger mera direkta och påtagliga resultat, än det politiska arbetet. Jag har alltid själv velat se resultatet av mina insatser.

Man måste nog säga, att beträffande CVA, så kan de som börjat sin anställning under de senaste åren ej göra sig en föreställning om alla tusentals förhandlingstimmar, som nedlagts för att nå ett löneläge för de anställda, som gör, att de kan trivas här. Förståelse för löneproblemen har inte saknats på företagsidan, men skall man vara rättvis, måste man säga att mängden gång ställes okynneskrav, som gör att man tar sig en funderare. Vi kan göra en jämförelse med 1945. En yrkesarbetare hade då 1:48 i timlön. Ackord existerade ej. I dag är den *genomsnittliga* lönen för samma personal 4:83. Ackordsvolymen var 1945—46 lika med noll för hela CVA. I dag utgör den totalt för verkstaden 98 %. Läger man så i fatet, att all denna utveckling gått över förhandlingsbordet, så kan var och en fundera ut vad som skett vid CVA sedan 1945 och till dags dato.

Mitt intryck av dessa förhandlingar är att ing. Kropp varit den, som fått ta de värsta stötarna på arbetsgiversidan och på vår sida är det jag, som har fått ta dem. Många gånger har man varit grön av ilska, men humorn har också flödat, varför många glada minnen lever kvar från förhandlingsarbetet.

Vi pratar om framtiden och på fråga om hur önskelistan ser ut, svarar Balk-Johan så här:

— Jag har en stor önskan, som jag framförallt vill ha fram. Tiden är väl mogen inom det svenska samhället, att man kan tillmäta de människor, som visat sig känna ansvar för samhällets välfärd, ansvar i den utsträckning som är möjligt, oavsett den ställning, de inär i samhället.

Jag önskar, att jag skall få uppleva den dag, då

resten av de gamla borgerliga klasskrankorna ramlar sönder och samman.

Inom mitt verksamhetsområde som förhandlingsman önskar jag, att man skall komma till den insikten, att det är nödvändigt att de centrala avtalsförhandlingarna sker mellan parter, som har praktisk kändedom om avtalets tillämpning.

Givetvis önskar jag också, att mina kamrater inom fackföreningen skall komma till mera insikt om såväl fackförenings- som företagsverksamhet, där det inte bara gäller att ställa krav utan att också visa ansvar i lika hög grad. Jag ställer också den förhoppningen, att ett intimt och fruktbarande samarbete mellan de olika intresseorganisationerna inom CVA och CFA skall komma till stånd.

Till sist önskar jag CVA och de anställda en god framtid, slutar Balk-Johan.

Old Jim.

--//--

Verkstadssatir

På Motor målar man vit färg på fönstren till baskuporna. 1377 Larsson går bort till målar'n och säger med djupt allvarlig röst:

— Läggs nu på färg, tjockt som tusan!

Det hör till historien, att det var fönstret till arbetsstudieman Malmbergs kupa, som just då målades.

--//--

— Kan man kalla Sven Jerring för radioaktiv?

FÖRETAGSNÄMNDEN

CVA.

CVA företagsnämnds ledamöter och suppleanter har nu slutfört brevkursen "Aktiva företagsnämnder". Tre studiesammanträden har hållits, nämligen den 28 maj, 18 nov. 1953 och den 11 februari 1954 på FCPF:s klubblokal, och antalet deltagare har varit resp. 14, 11 och 11 st. Det är att hoppas, att de diskussioner som förts, skall bli till nytta i företagsnämndens framtida arbete.

Vid nämndens ordinarie sammanträde den 10 december 1953 meddelades beträffande förslagsverksamheten, att flygförvaltningen tillerkänt motormontör Bror Nordström och plåtslagare Knut Östling gratifikation för inlämnade förslag (se nedan under gratifikation). Vidare behandlades följande nya frågor:

Förslag till förbättring av provanordning för indikering av lagerspel till kurshorisont.

Konstruktion av pressverktyg av plåtslagare Helge Gustavsson.

Förslag om att de anställda bör delges månadsrapport över förbrukningsmaterial.

Information lämnades av arbetsledningen angående matsalen i monteringshall 6, varav framgick att utvidgning i dagens läge icke är aktuell. Vidare informerades om arbetsbeläggningen och vissa ombyggnadsarbeten. Balk-Johan föreslog ett sammanträde för diskussion om CVA konkurrenskraft, vilket förslag bifölls av ordföranden.

Ett extra sammanträde hölls den 26 januari 1954, varvid årsredogörelsen för 1952/53 genomgicks med speciell tonvikt på omkostnadssidan. Vidare diskuterades det lämpligaste och enklaste sättet att delge de anställda kostnaderna för förbrukningsmaterial, och slutligen enades nämnden om att ordna ett informations- och diskussionsmöte i den vittomfattande frågan om CVA konkurrenskraft en kväll i lokal i staden. Deltagare skulle vara nämndledamöterna med suppleanter, fackföreningsstyrelsen och sektionscheferna.

Gratifikationer.

Motormontör Bror Nordström för konstruktion av hälfräs för pinnbult i samband med metod för avhjälpande av läckage på hydraulpump.

Plåtslagare Knut Östling för konstruktion av brotchjugg för lagerbussning, stabilisator J 29.

Sekr.

--//--

Det var dagen för D och jag mötte herr Hedlund på Radar.

— Hur mår du då?

— Ja, det är dåligt.

— Tråkigt, vad är det för fel på dej, då?

— Namnet förpliktar!

--//--

Under pågående VM-tävlingar i Falun diskuterades svenskarna möjligheter att mäta sig med världseliten. Någon hov upp sin röst:

— Skicka opp periodjagaren Malmberg till VM, så får vi nog ner tiderna!

--//--

En god chef skall vara sådan, att en underhavande inte känner sig som en idiot även om skäl därtill föreligger.

Papper, papper . . .

1.

Först en deklaration: skrivaren är ingen principiell motståndare till papper. Papperet representerar i och för sig en stor uppfinning och fyller i olika sammanhang en stor uppgift. Som emballagematerial är det omistligt. Ävenså som skydd mot kyla. På den tiden den som begär dessa rader var stamkund på Stadion i Stockholm, begagnades alltid tidningspapper som förebyggande åtgärd vad beträffar kalla fötter och hemorrojder. Detta vintertid, alltså. Vidare är papper nog så värdefullt i åtskilliga toalet- och hygieniska sammanhang. Kort sagt — i ett civiliserat samhälle kommer det alltid att finnas plats för papper.

Lika litet är skrivaren i princip fiende till användande av papper i produktion och administration varken i enskild eller annan företagsamhet. Har ingen större respekt för folk, som immerbadd och med forsende ordströmmar strör oförskämdheter kring sig om bruket av papper inom nämnda områden. Att utan differentiering spotta ut klyschorna "pappersexercis" och "pappersmånglare" väcker alltid misstankar vad angår sunt omdöme och klar tanke hos bespottarna. Har till och med en viss förstäelse för den i ifrågasvarande sammanhang förekommande kvantiteten papper. Mängden står i relation till det som ligger i begreppen "uppföljning" och "kontroll" samt liknande ting.

Så långt är skrivaren med. Men när det börjar se ut som om alltings yttersta mening och mål är *Papper*, då tycker jag nog livet som människa börjar bli så illvulet, trångt och hänt att det finns orsak lägga öronen mot manen.

2.

Man behöver inte förirra sig fjärranväga för att finna papper i myckenhet. Både vid CVA och CFA finns smärre hekatomber av det. Skrivaren har på helt privat initiativ genomfört en uppföljning vid uppboords-expeditionen CVA. Den har omfattat fjorton dagar, inte i följd utan dagarna ifråga utslagna under en tremånadersperiod. Detta har skett för att få en så riktig genomsnittsbild som möjligt. Alla sorts papper har räknats så noggrant det kunnat ske, inkommande såväl som utgående. De har uppspaltats i tjugufyra delrubriker. Olika "dagar" har kommit med: "toppdagar" och "vackra dagar", lördagar och dagar efter helger och så vidare.

Resultatet? Större än man kunnat begära eller tänka. Nu är Bergtrollet inget organ för utredningar — skulle den bli det har den råkat slira vid sidan om sin ursprungliga uppgift — och därför ska jag inte komma med några detaljsiffror. Vare det nog sagt i det *här* sammanhanget att en fjortondagarsperiod har att uppvisa — 7.126 olika papper. Lägsta antal pr dag var 337 och högsta 700. Vad detta totalantal betyder? Tja, så där en 3.563 papper pr vecka . . . 594 pr dag . . . 85 pr timme . . . 185.328 pr år . . . Och detta enbart på en enda CVA-avd. och då begränsat till vad skrivaren själv handhar och på ett eller annat sätt handlägger samt distribuerar till andra för vidare behandling. Vad den massan av papper innebär i s. k. mål? Approximativt en 4.500 pr fjorton dagar. Nu tillkommer att detta är endast en bråkdel av ens game. Jag har på liknande sätt uppföljt telefonsamtalen. Antalet blev 685 (interna, lokala och interurbana) under fjorton dagar. Samt allt jobb därutöver att förtiga.

3.

Vad är att säga om detta? Mycket skulle kunna anföras. Exempelvis komma med jeremiader över pappersmissbruket. Kvirra kring temat vad man har att omhändera och ersättningen för det. Eller göra politik i papper. Det vill säga använda papperna som den mannen Simson på sin tid använde åsnekåken — att dänga de härskande filisterna i skallen med. Just det,

regeringen. Nu är det emellertid så att en gammal politisk ringräv likt den som skriver det här vet, att sättet ifråga är tämligen utslitet. Har själv övat den konsten i det förgångna mot både höger- och folkpartiregeringar, ty se, det befanns lika i pappersbranschen på den tiden också. Och ingen rättelse vanns hur man dängde och slängde pappersbyråkrativapnet i vederbörandes huvuden.

Nej, slikt är ofruktbart. Frågan är vad som kan göras. Får det berättas om en del försök man prövat samt hört omtalas?

Så här: Luciadagen 1943 brann den stabsbarack i Norrbotten, där jag då dvaldes som kompaniadjutant. I den fanns papper, mycket papper: röda, vita, smutsgråa, blackota, "öppna", hemliga. Det mesta brann upp. Försvarsområdesbefälhavaren hedrade eldsvådan med sin närvaro. Inom parentes så var det *den* överste K. A. Bratt i sina överstememoarer skäller ut mest av alla men som stod så högt över Bratten att denne knappt är värd borsta hans stövlar. Nå, han stod och beskådade det hela med bister men inte helt missbelåten min. När så mannarna bar ut de i baracken ligande björkvedskaminträna i stället för att specialisera sig på pärmarna med papper, sa Fobef till sin stabchef:

— Bra. Dom bär ut det som har värde.

Visst och sant — detta var ett effektivt sätt bli av med papper. Men endast på kort sikt. Ty nya sådana kom fortare än kvickt.

En annan metod berättade Balk-Johan om en gång på sitt fullständigt virtuomässiga sätt. Någonstans vägade en underlydande sig på gå rakt till chefen med frågan om vad man skulle göra med alla gamla papper — just det, endast gamla. Chefen sa:

— Bränn alltihop. Men ta först ett par avskrifter av varje exemplar.

Ingen vidare lösning.

Personligen har skrivaren bemödat sig om att få rätsida på pappersproblemet. Jag lade en gång upp pärmar med prydliga ryggtitlar. "Papperskvarnen" stod det. I bemälda omslag organiserades noggrant alla viktigare papper. Men det blev snart nog så mycket att jag måste lägga upp tre pärmar betitlade "Bruksanvisningar för användandet av papper i pärmarna med titeln 'papperskvarnen'." Det dröjde inte länge förrän dessa bruksanvisningar räknades i hundratal. Då tillkom ännu ett register: "Bruksanvisningar för användande av bruksanvisningar till papper i pärmarna 'papperskvarnen'." Då gav jag upp.

4.

Finns då inget att göra? En hjärna konstruerad för fattiga Ce/13 kan givetvis inte å tjänstens vägnar vara yngelstinn av tankar i ett ämne, som inte ens Ce/19 upp till Ca vad som helst-huvuden tycks orka utkläcka något förnuftigt om. Ska det alltså för alltid vara så att vi alla ska stå upp till halsen i papper, kämpa med papper och dö bland papper? Är det följaktligen på det sättet, att människan är gjord för papperens skull och inte papperna för människans?

Nej, något måste väl i all rimlighets namn kunna göras! Får det brytas mot all högtidlig tjänste- och lönegradskonvenans samt kastas ut spridda tips? Ber om ursäkt samt bugar! Alltså:

1) Samlas och utbyt åsikter om eländet. Då inte på det sätt vi gör nu: möts och utbyter likartade meningar. Vi är allihop så rörande eniga om att det är för mycket papper. Så träffas vi. Den ene ger den andre sin åsikt om att det hela är galet varpå den andre i sin tur delger den förste sin mening om att det är — tokigt. Efter denna geografiska omplacering av exakt lika uppfattningar känner sig båda parterna belättna med att det går tänka så lika. Samt — dessvärre — begått misstaget blanda ihop innebörden i begreppen "byta ut" och "utbyta".

Olycksfallskurvan går ner

När man studerar olycksfallsfrekvensen vid de tre centrala flygverkstäderna är det med glädje vi konstaterar att CVA år 1953 väl hävdat sig i den förut så svåra konkurrensen. Nedanstående diagram bör ge en klar bild av vår ställning gentemot de andra verkstäderna. Den kraftiga nedgången åren 1946—1950 hejdades plötsligt 1951 och resulterade i en stark stegring 1952. Anledningen till denna stegring var avd. 122 tillkomst, som under 1952 svarade för 30 % av CVA samtliga olycksfall. Här får man inte glömma att avdelningen var ny, med mycket nytt folk, många av dem ovana vid verkstadsarbete. Det är därför med tillfredsställelse vi kan konstatera att denna nya avdelning sedan 1953 tycks ha fattat melodin om försiktighet då de nu endast svarar för 15 % av samtliga olycksfall.

Hur pass allvarliga våra olycksfall varit under 1953 framgår bäst av antalet förlorade arbetsdagar. 1952 var siffran 874,5 för 1953 440,5 d.v.s. en minskning med ej mindre än 46 %. En nog så vacker nedgång. Men låt oss ej slå oss till ro med detta till synes goda resultat. Vi kan och bör lyckas bättre.

Det bör vara av intresse för alla att veta vad dessa olycksfall har kostat företaget i direkt produktionsbortfall. 1952 var summan 69.920:— kr. och för 1953 var motsvarande summa 35.200:— kr. Hur stor minskningen än har blivit får man väl ändå anse att 35.000:— kr. fortfarande är för mycket isynnerhet som företaget i detta fall är statens, d.v.s. vårt eget.

Trots att 1954 pr den 1/3 visar bättre resultat än

2) Utreda frågan. Och då inte i den slentrianens sugglunk som är den vanliga. Så här! Först spikas ett förslag någonstans på en alptopp högt ovan det levande och verkliga livets dalar. Så går förslaget på remiss till en del lägre men dock fortfarande altoppar. Därifrån till diverse "småknallar". Men ner till småfolket i dalgångarna når förslaget aldrig och ändå är det hos dessa detaljkunskaperna finns. Där handläggs ärendena, som andra i fullbordat skick sätter sina namn under. Hos dessa människor utan namn — vilka sedan så ofta till allt annat även får bli strykpojkar (ofta — "flickor") för de andras missgrepp — finns funderna av på daglig erfarenhet grundad sakkunskap. Hur skulle det mäntro vara att strunta i prestige, tjänsteställning och liknande hämningar och låta dem, som bär vardagens tunga och hetta i detaljarbetet, få sitt ord med i laget? Och därvid inte endast administrativ personal i lägre tjänster utan också motsvarande inom det kollektivanställda gebitet.

5.

En sak är viss: där ålen får in huvudet följer kroppen efter. Och där pappersdjävulen släpps in, vill han bli kvar. Samt drar till på köpet med sig åtskilliga av samma släktbyke.

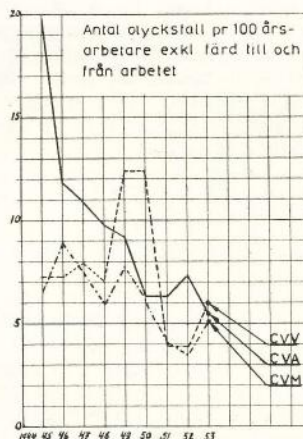
Där är vi nu. Har jag överdrivit i framställningen? Kanske. Och med flit. Jag vill ge en väckare och en körare.

Något måste göras!

Ew. Sd.

motsvarande tid i fjol (se barometern i porten) bör vi inte se bort ifrån att mars och april ofta äro svåra månader. Här spelar säkert den mångomtalade värtröttheten in. Man förlorar mycket av sin naturliga vaksamhet, vilket lätt kan sluta med ett olycksfall. Det fordras alltså en ytterligare anspänning under en sådan trötthetsperiod om man ska kunna räkna med samma säkerhet i arbetet som eljest. Tänk alltid här på och var viss om att denna anspänning är den billigaste försäkringsformen för att skydda sig själv mot olycksfall.

CFA har under 1953 hållit det vi hoppades i Bergtrollets första nummer. 1,8 olycksfall pr 100 årsarbetare torde vara bottenrekord för FV större arbetsplatser. En verklig prestation när man ser det mot bakgrunden av att det fortfarande finns mängder av arbetsuppgifter där riskerna för olycksfall äro stora och där det enda effektiva skyddet är vaksamhet och omtanke. CFA är värd en honnör för detta utmärkta resultat.

Olycksfallen på väg till och från arbetet har också under 1953 varit färre och samtliga har glädjande nog varit lindriga i sina verkningar. Hur länge ska vi få behålla den förmånen? Måhända har vi tur även detta år. För att inte chansa allt för mycket på turen, kanske vi ändock skall offra en liten tanke på vår bräcklighet och se med allvar på vad som väntar oss när den stora sommartrafiken på nytt kommer igång. I år kanske värre än någonsin. Många av "flygets" folk har den senaste vintern blivit innehavare av körkort och blir dessa också mc- eller bilägare så kommer med all säkerhet den nuvarande motorfordonskaravanen från och till arbetet att öka. Kommer därtill att en del av de nya körkortsinnehavarna endast har några mils körvana bakom sig gäller det för oss andra att inte i onödan, genom värdslost uppträdande skapa sådana situationer där i 99 fall på 100 den svagare trafikanten (cyklisten eller fotgängaren) får ta den värsta "stöten".

Har vi detta klart för oss och anstränger oss en liten smula att följa de regler som gälla för alla trafikanter, då kan vi med förhoppning se fram mot de fröjder, som endast en svensk sommar kan bjuda.

Lhl.

—//—

Från sjukan.

En man får formalinlösning för fotsvett. Han kommer tillbaka dagen efter och klagar bittert.

— På flaskan stod ju "Farligt för tära" och det var väldigt svårt att klara sej, så man inte fick någe på tära.

—//—

Två grabbar på radio går förbi svarvaren Janne, som står och svarvar mässingsringar. De stannar och kommenterar:

— Du, Janne han jobbar i bara mässingen!

SAMARBETSKOMMITTÉN**Organiserade personalen har
startat begravningskassa**

Styrelserna för FCPF avd. 52, FCTF avd. 107 och SAF:s avd. 25 arbetsledaresektion vid försvarets arbetsplatser i Arboga har vid två samarbetsmöten behandlat frågan om inrättande av en gemensam hjälpkassa, som hade till ändamål att vid medlems död, lämna ekonomisk hjälp till den avlidnes dödsbodelägare. Stadgarna för här nämnda kassa godkändes av samarbetsmötet den 10 febr. 1954 för att överlämnas till resp. organisationers möten för fastställande av desamma. Samtliga organisationer har antagit stadgarna och Försvarsverkens Civilanställdas Begravningskassa, som kassan i fortsättningen kommer att benämnas har trätt i kraft fr. o. m. den 25 februari 1954. Detta var första steget på samarbetets väg organisationerna emellan och förhoppningen är den att samarbetsviljan skall bestå till gagn för de fackligt organiserade vid försvarets arbetsplatser i Arboga.

Här nedan följer stadgarnas utformning (reservation för ev. redaktionella ändringar):

STADGAR

för

Försvarsverkens Civilanställdas Begravningskassa.

§ 1.

Anslutna till Försvarsverkens Civilanställdas Begravningskassa (här nedan nämnd kassan) äro i tjänst varande medlemmar som tillhöra FCPF avd. 52, FCTF avd. 107 och SAF avd. 25 sektion vid berörda arbetsplatser. Pensionärer kunna efter prövning erhålla hjälp.

Kassans ändamål är, att genom upptagande av fastställd avgift vid medlems död, lämna ekonomisk hjälp enligt stadgarnas § 3.

§ 2.

Vid medlems död erlägger varje medlem en avgift av kr. 2:—.

Befriad från erläggande av avgift är medlem som fullgör sin värnpliktstjänstgöring eller är tjänstledig med helt löneavdrag minst två månader vid tidpunkten för inträffat dödsfall.

§ 3.

Då medlem avlider inkasseras fastställd avgift. Inkassering företages dock icke, om enligt gällande lag den ekonomiska hjälpen skulle tillfalla allmänna arvsfonden. Kassan utbetalar till den avlidnes dödsbodelägare oavkortat det belopp, som uppkommit genom de erlagda avgifterna.

Det åligger den eller de, som äga komma i åtnjutande av de vid medlems död erlagda avgifterna, att vid behov för styrelsen styrka sin rätt att utpekoma beloppet.

§ 4.

Respektive organisationer utser var sin representant, vilka tillsammans bilda kassans styrelse. Styrelsens uppgifter äro att inkassera och utbetala avgifter i enlighet med dessa stadgar. Kassans styrelse är skyldig att till respektive organisationer årligen avlämna av kassaförvaltningarna styrkt rapport.

§ 5.

Vid krig, vari riket indrages, upphör kassans funktion. Vid mobilisering eller andra än av krig föranledda utomordentliga förhållanden äger styrelsen att i samråd med respektive organisationers styrelser föreslå om eventuella ändringar av stadgarna.

§ 6.

Kassan upphör då samtliga anslutna organisationer därom äro ense.

NGL.

**Sparklubben ger
sommarsemester**

Sparklubben — det ger många trevliga associationer. Yrkesutbildning, den efterlängtdade cykeln, semester i fjället eller vid det solglittrande blå Medelhavet.

Enbart positiva erfarenheter har också de flickor i CVA sparklubb som Bergtrollet frågat vad de skall använda sparslantarna till:

"Danmark, Tyskland, Frankrike, Spanien, Nordafrika, Belgien, Holland och Österrike, de länderna har jag sett tack vare pengarna jag satt in i sparklubben under c:a två år och det har varit underbart. Särskilt roligt var det att få se Afrika med det rörliga livet i arabkvarteren och gatuförsäljarna, som bjöd ut sina varor, såsom sidenschalar och väskor av kamelskinn för att bara nämna något.

Bioesök och klädpengar har jag förstas fått snåla in litet på för att kunna resa, men har det känts svårt ibland, så har jag snart trötat mig med tanken på semestern. I år har jag tänkt stanna hemma, det är trots allt så mycket som man behöver, men Italien lockar...

AG."

Claire började i sparklubben i höstas och sätter in 25 kr. varje månad:

"Jag har inget särskilt mål men jag tycker det är bra att vara med i sparklubben, då har jag en slant sparad om det är något jag vill ha. Ett piano drömmer jag förstas om, jag har en orgel nu så jag behöver inte spara så mycket för att få ett.

Är man inte med i sparklubben så är det nästan omöjligt att få en slant sparad. Själv bor jag ju hos mina föräldrar, men jag har kamrater som skall klara sig själva på sin lön och för dem är det alla tiders att ha sparklubben. Behöver de plötsligt litet pengar — till tandläkaren t. ex. — då kan de klara det utan allt trassel det annars kan föra med sig."

Så sade 2 av de 31 damer vid CVA som f. n. är med i sparklubben. Sammanlagt åstadkommer de varje månad en sparsumma av 1.390 kronor.

Är det någon som inte vet hur man blir medlem i sparklubben? Meddela bara 523 vad ni önskar sätta in, så är saken klar.

—//—

Tack från Rädda Barnen

För den stora penningssumma av kr. 483:23, som bössinsamlingen vid CVA och CFA den 26 februari 1954 inbringat, ber vi till samtliga givare att få framföra vårt varma och innerliga tack.

Rädda Barnens hjälpkommitté i Arboga.

—//—

Ur barnamun

En dag före jul kom en liten grabb in till en radiohandlare och bad på grabbars vis att få några radiobroschyrer. Radiohandlaren vädrade affär och frågade:

— Vad heter din pappa?

— Han heter Eriksson.

— Var jobbar han då?

— På CVA.

— Vad sysslar han med där då?

— Han håller på och gör en skivspelare, som mamma ska få i julklapp.

Dansk läsövning

— Hvæd tænker du paa, lille Kone?

— Ingenting!

— Men man kan da ikke tænke på ingenting!

— Jo, jeg tænker paa mine Hosholdningspenge!

Detta skall hädanefter bliva min musik!

Det är söndagsmorgon. Solen skänker frikostigt sina varma strålar över en sommarklädd natur. Allt är tyst och stilla. De små sommarvindarna verka loja och slöa, förmå inte skaka liv ens i björkarnas vackert gröna blad. Plötsligt bryts tystnaden av ett ilsket surrande från ängen bortom kullen, det stiger och sjunker med jämna mellanrum. Det låter som en humla, vilken med outtröttlig energi attackerar något som inte tycks ta någon notis därom. Ja nu hörs ett nytt surrande blandat med det andra om möjligt än mera ilsket. Då stannar den ensamme söndagsvandrararen, fäster sina blickar på den grönskande kullen som om han trodde det var ett bo för jätten bland getingar, men hans öga tycks bedra honom, ty upp i luften högt över träd och buskar stiger ett föremål, dess färg är röd och dess form påminner honom om en fågel, men vad som mest förundrar honom är ljudet, detta ilska läte, som påminner om torgets skinnknuttar när de i sina vildaste utbrott roar sig med att värma knarrarnas motorer. Så förnimmer han doften, en ödor, som torde vara svår att placera hos en individ i djurriket. Nej, tänker han, eter och ricinolja doftar mer människa än djur, detta tarvar en förklaring. Beslutsamt stegar han upp på kullen och därifrån ser han allt. Ett antal pojkar och flickor i ålder från 10—80 år är i livlig verksamhet på ängen. En 15 års grabb står på ett tiotal meters avstånd från några andra med högra armen utsträckt mot ett litet flygplan som envist surrar runt honom med hög hastighet. Vandrararen närmar sig den ensamme, som lugnt och metodiskt snurrar runt på samma fläck. Då, lika plötsligt som det började, upphör ljudet och det lilla flygplanet sjunker mot marken och uppfångas av dess mjuka gräs. Vandrararen går fram mot den ensamme, som tagit upp sin lilla tingest, hälsar och frågar vad som här försiggår. Grabben hälsar glatt "gomorron" och talar om att det är Arboga flygklubbs modellsektion som är ute och "trimmar" sina under våren byggda "kärror". Han talar om att sektionen blivit återupptagen i vintras och att han och alla hans kamrater där genom ett gott kamratskap och med god hjälp från äldre och vanare kamrater trivs

Fröken eller madame?

För en tid sedan förekom i en av de dagliga tidningarna en polemik gällande användandet av det lilla ordet "fröken". Larvigt, tänkte jag först, men sedan började jag själv reflektera över det och kom till den slutsatsen, att det nog inte var så dumt, om man i stället för fru, fröken, generaldirektörskan o. s. v. kunde komma på ett gemensamt namn, som i en del europeiska länder t. ex., där kvinnorna rätt och slätt kallas madame.

Och varför i hela fridens namn finns det då inte någon särskild titel för de yngre och ogifta herrarna, när de ogifta damerna har det. De är Herr och därmed punkt. Det kunde kanske vara "ku!" för damerna också så att veta, om herrarna är till äktenskap lediga eller inte. Om jag inte minns fel, så fanns förr i världen ett namn för dessa obundna, nämligen "juncker". Det kanske vore någonting att ta upp igen. Nu hör jag riktigt att ni skrattar, men tänk efter, tanken är faktiskt inte alldeles ogenomförbar.

Men för att återgå till det gemensamma kvinnonamnet, så skulle en del komplikationer kunna undvikas, om ett sådant infördes även här. Då skulle man slippa se bekymrade miner hos biträdena i affärerna och likaledes slippa höra, att "hon är fröken" med det där speciella tonfallet som är så vanligt. Det är ju nämligen många gifta, som inte kan tänka sig, att det finns de som hellre vill vara fria.

Eller varför inte rätt och slätt använda ni som tilltalord. Det är ju användbart i alla sammanhang och för alla kön, men ändå så litet brukat. Nu är de flesta människor så emot detta ord, för de tycker, att det låter nonchalant och liknande, men det är nog mest ovanan som gör det.

L. L.

utmärkt och att detta ettriga ljud numera är hans musik.

Vandrararen tar sig fundersamt om hakan och säger att detta liv i naturen och på bygglokalen, som f. ö. är ny och modernt inredd, även kunde få vara hans musik.

Villiga ungdomar upplysa om att han är välkommen till dem. Han kan anmäla sig till bygglidarna E. Palm och F. Hermansson eller gå till bygglokalen, Österlånggatan 22, i källaren, någon kväll. Ärade läsare, gå Du åstad och gör sammalunda.

Cey.

Jeppe i berget

Några påsk seder

nedtecknade av Karin Bolin

Första söndagen efter första fullmånen efter vårdagjämningen — känns ramsan igen? Påsken är delvis ett arv från judendomen, där man räknade tiden i månår i stället för som vi i solår, och därav kommer påskens rörlighet.

Varje dag alltifrån psalmsöndagen har sin särskilda betydelse. Palm söndagen har fått sitt namn efter de palmkvistar judarna lade framför Jesus när han red in i Jerusalem. Den katolska kyrkan välsignar den dagen de palmkvistar folket har med sig till kyrkan. Dessa kvistar tar de sedan med sig hem och sätter på balkongen eller över dörrar. I Sverige ansågs förr sälgvkvistarna ha en undergörande kraft, om de fått prästens välsignelse.

Efter palmsöndagen kommer magermåndag, fettisdag, dymmelonsdag och skärtorsdag. Dymmel anses komma från dumb, som betyder tyst. På dymmelonsdagen fick man förr inte utföra något arbete, som på något sätt störde stillheten. Under hela denna vecka var det riskabelt att gå hemifrån, det fanns så många häxor och andra farliga väsen i farten.

Långfredagen är "stilla veckans" sista dag. Denna dag kallades förr också för "piskedagen", därför att husbondfolket gick upp tidigt på morgonen och slog barn och anställda med påskriset. Detta kallades att ge "påskskräcka" och skulle ge lycka och fruktsamhet. Björkriset skulle vara från dvärgbjörk, för enligt sägnen gisslades Jesus med kvistar av dvärgbjörk. De röda fläckar som ibland finns på bladen är enligt legenden Jungfru Marias blodtårar över Jesu lidande.

Påskaftonen bröt fastan och därav kommer vår tradition med den myckna påskmaten. Varför äggen blivit påskrättan framför andra, därom tvistar de lärde, men det beror nog helt enkelt på att våra hönor då börjar bli mera produktiva med äggvärpingen.

Att påskaftonen förr blev en glädjens dag berodde inte enbart på att fastan var slut. Nu kunde man vara säkrare för häxor och annat otyg! Påsksmällarna höll häxorna borta, så man till och med kunde retas litet med dem genom att hänga smörjhorn och kvastar, utklippta i papper, på ryggen på folk eller själv klä ut sig till häxa och ge sig ut och skrämma vänner och bekanta. Den seden har vi ännu kvar, men nu är det bara barnen som klär ut sig.

Pricka ägg

Äggen har i alla tider varit en symbol för liv och förnyelse, men detta har inte hindrat att man förr i världen hade många besynnerliga lekar med påskägg. De flesta lekarna liknar vårt sätt att "spela kula" på våren. Ibland gjorde man t. ex. en bana på en trädgårdsgång och så rullade man i tur och ordning sina ägg. Den som lyckades krocka något av de övrigas ägg fick ta upp båda. Den som hade ägg på hand när man slutade, fick ta upp alla ägg som ingen hade träffat.

En annan lek är att "pricka ägg". Man håller var sitt ägg i handen, så att bara toppen syns. Sedan slår man samman äggen och den vars ägg inte gick sönder, vinner det andra.

Och byta ägg vid påskbordet genom att sätta det tomma äggskalet upp och ned i äggkoppen och för det byta till sig ett helt ägg, det har vi väl alla försökt någon gång, även om vi då inte tänkt på att många generationer före oss gjort precis likadant.

—//—

Påskdags- suppen

Efter påskaftonens utsvävningar kan det vara skönt med något enkelt — men gott.

Skinkrullar och ägg med majonäs

Ostbricka

Rödvin

Blanda majonäs med litet vispad grädd (1/2 dl till c:a 2 hg majonäs) och smaksätt med riven pepparrot. Lägg säsen mitt på ett fat. Rulla ihop skinkan och placera rullarna runt säsen. Mellan vare rulle läggs en ägghalva. Garnera med persilja och tomater.

Kanske tycker ni att det är lyx med vin, men för 3—4 kr. kan man få ett riktigt gott rödvin — och det är ju påsk.

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

önskas arbetskamrater och försäkrings-
tagare av **Folksams representant**
Viktor Danielsson.

TACK!

Ett varmt och hjärtligt tack till alla dem,
som medverkade till att torsdagen den 4 dec.
för mig blev en ljus och minnesvärd hög-
tidsdag.

Ragnar Engwall.

STÖD SVENSK KONST

bli medlem i Sverige Allmänna Konstföre-
ning. Flera förmåner, bl. a. utlottas värde-
fulla konstverk, i år för över 175.000:—.
Upplysningar genom Sven Dejemark, Bir-
gittagatan 8 A.

Bergtrollets varumarknad

TILL SALU.

Väl bronserad **SKO (vänster)** utan rem. Säl-
jes omgående. Diskret behandling av alla svar.
Tekn. Persson, avd. 250.

Oborstad **SKO** (höger) med rem. Fullständig
varubeskrivning medföljer. Säljes nu omedel-
bart. Leverans fritt lastkaj.

Stig Samuelsson, tel. 366.

MEDDELANDE.

På grund av dålig väderlek har jag denna dag
påtagit stövlar, varvid cykelspännen av stan-
dardmodell utgår. Meddelas endast på detta
sätt.

G. J. "Väder", avd. 250.

FÖRLORAT.

Två mindre **FJÄDRAR** bortkom under höst-
ten. Rättsinnig uppfinnare torde meddela sig
med

Gösta J., avd. 250

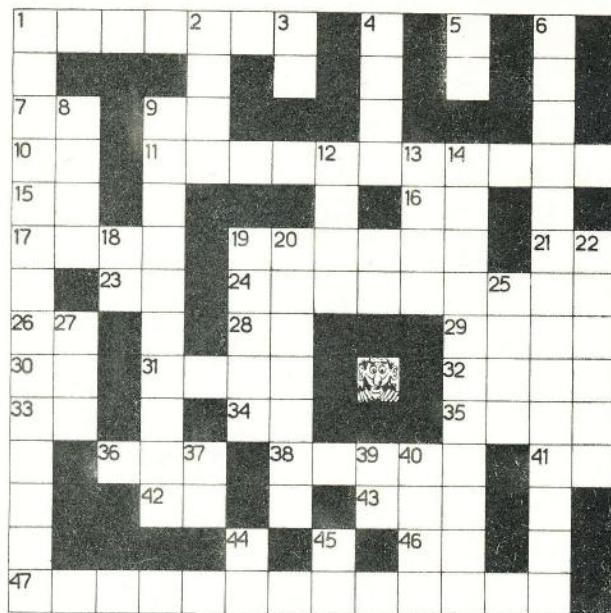
"Å DE E MÅNDASMORRON",

som Ringens Radio spelar grammofonskivor
i radio CVA—CFA kl. 09.00—09.45.

Svar och lösningar på julnötterna.

1. Talet ett t. ex. 1/1, 2/2, 3/3 etc.
2. Flaskan 1 krona och 5 öre, korken 5 öre. *Ej* 1 krona
för flaskan och 10 öre för korken, ty då blir pris-
skillnaden endast 90 öre.
3. Ahlin påstod sig ha givit en sockerdricka för pils-
nern. Men i det ögonblick han gav tillbaka socker-
drickan, hade han ej betalat den, alltså var den ej
hans, och kunde ej räknas honom tillgodo.

Svar till *söndagsmiddagstävlingen* i förra numret bör
vara insända före den 15 februari 1953.

Vågrätt.

1. En av de sköna kon-
sterna.
7. Famnar hela världen.
9. Bildtidning.
10. Spänning och ström.
11. Bär sitt kors utan
klagan.
15. Korsordsdjur.
16. Komet som bort.
17. Har snickare och sko-
makare.
19. Är aldrig ädel man.
21. Samling av elit.
23. Mer än en.
24. Brukar sprallig fly-
gare göra.
26. Kines brukar ordet.
28. Inte per.
29. Gjorde inte mången av
sommarens "värme".
30. Känd kör.
31. Plats för sorger.
32. Bättre än 39 lod.
34. Ingår i namnet på
terrororganisation.
35. Kan inte bli över med
d i mitten.
36. Bör frö göra.
38. Tag bort P, så blir det
en av de tre.
41. Ersätter åldrad.
42. Bär löv.
43. Slag.
46. Passerar ett i taget.
47. Bland indianer en
mäktig man.

Lodrätt.

1. Äro de symboler, som
ange bl. a. väder och
vind.
2. — — — — I bor i
Sydamerika.
3. Påstas ha bl. a. med
trolldom att göra.
4. Kan man få både som-
mar- och juletid.
5. Näste.
6. Skapar slagkraft.
8. Mindre trevlig om den
är blå.
9. Vill se ytan spegel-
blank.
12. Är Mickel.
13. Återfinnes på Främre
Asiens karta.
14. Producerar föremål
med udd.
18. Antal.
19. Färglös
20. Inget för kexbager-
skan.
22. Är kanske inte kost-
föraktaren.
25. Väcker tonårings för-
väntan.
27. Vintervistelse.
37. Användes i dragförde-
lande syfte.
39. Bör föregås av får.
40. Anar man inte alltid.
44. I sagans värld.
45. Utsättes vitt tacke för.

Först öppnade rätta lösningen belönas med helårs-
prenumeration på Bergtrollet 1953. Andra pris heders-
omnämmande. Lösningar ska vara inlämnade senast den
1 februari.

GODJUL

önskar
BERGTROLLET

Pris 1:— kr.